

Marja Bergman ja Leena Rinne

Asunnon vaikutus nuorten kokemukseen hyvinvoinnista

Metropolia Ammattikorkeakoulu

Sosionomi AMK

Sosiaalialan koulutusohjelma

Opinnäytetyö

7.4.2017

Tekijä(t) Otsikko Sivumäärä Aika	Marja Bergman ja Leena Rinne Asunnon vaikutus nuorten kokemukseen hyvinvoinnista 50 sivua + 1 liitettä 7.4.2017
Tutkinto	Sosionomi AMK
Koulutusohjelma	Sosiaalialan koulutusohjelma
Suuntautumisvaihtoehto	Sosionomi AMK
Ohjaaja(t)	Lehtori Kirsi Lautala Lehtori Anna-Riitta Mäkitalo
<p>Opinnäytetyön työelämän yhteistyökumppani on SPR Vantaan turvatalo. Opinnäytetyön tavoitteena oli tutkia kuinka asunnon saaminen vaikutti nuoren kokemukseen omasta hyvinvoinnistaan. Nämä nuoret olivat ennen asunnon saantia majoittuneet turvatalossa, ja heidän kohdalla tuen laaduksi määräytyi oman asunnon saaminen, jossa turvatalo avusti.</p> <p>Opinnäytetyö on kvalitatiivinen eli laadullinen tutkimus. Sitä varten haastateltiin kolmea nuorta, jotka olivat aiemmin asuneet turvatalossa ja saaneet heidän avullaan asunnon. Hyvinvointia voidaan tarkastella joko objektiiviselta kannalta tai se voi olla subjektiivinen kokemus hyvinvoinnista tai onnellisuudesta. Teoreettisena viitekehyksenä tutkimuksessa on Erik Allardtin teoria, jossa huomioidaan molemmat puolet. Hänen mukaansa hyvinvointi jaetaan kolmeen osaan: elintaso, yhteisyysuhteet ja itsensä toteuttaminen. Teemahaastatteluun päädyttiin, koska se antaa enemmän liikkumatilaa kysymysten esittämistavan ja järjestyksen suhteen. Mahdollisuus kysyä lisäkysymyksiä oli tärkeää kun otetaan huomioon vastaajien nuoruus ja mahdolliset vaikeudet itsensä ilmaisussa ja kysymysten ymmärtämisessä. Vastaukset luokiteltiin näiden teemojen mukaisesti ja aineisto analysoitiin.</p> <p>Tutkimustulokset osoittivat, että nuoret kokivat hyvinvointinsa lisääntyneen asunnon saamisen jälkeen. Etenkin itsenäisyys ja mahdollisuus vapaasti toteuttaa itseään olivat lisääntyneet. Usko tulevaisuuteen oli parantunut ja kaikilla oli tavoitteita elämälleen, mitä aiemmin ei ollut. Haastateltavat kertoivat myös olevansa onnellisia. Haastatteluista saamamme tiedon perusteella on perusteltua olettaa, että asunto lisää nuorten hyvinvointia sen vuoksi, että on paikka missä levätä ja syödä säännöllisesti, sekä tuntea olevansa turvassa. Etenkin Vantaan turvatalon tuki on nuorille todella tärkeää itsenäistymisen ja elämässä selviämisen kannalta. Saamamme palautteen perusteella haastateltavat kokivat haastattelun myös auttavan heitä huomaamaan muutoksen omassa elämässään. Työelämän kumppanimme sai arvokasta tietoa oman toimintansa merkityksellisyydestä ja siitä miten sitä voidaan parantaa. Olisi mielenkiintoista tutkia näiden nuorten elämän kulkua ja hyvinvointia tulevaisuudessa.</p>	
Avainsanat	nuori, asunto, hyvinvointi, onnellisuus

Author(s) Title Number of Pages Date	Marja Bergman and Leena Rinne Apartment: Influence on young people's perception of their well-being 50 pages + 1 appendices 7th April 2017
Degree	Bachelor of Social Services
Degree Programme	Social Services
Specialisation option	Social Services
Instructor(s)	Kirsi Lautala, Lecturer Anna-Riitta Mäkitalo, Lecturer
<p>Our working life partner is the Finnish Red Cross emergency youth shelter in Vantaa. The aim of this Bachelor's Thesis was to explore how getting an apartment, a home of their own, affected young people's view of their own well-being. It was determined jointly with the staff that the required support was specifically to acquire an apartment of their own. The shelter assisted here.</p> <p>The thesis is a qualitative study. We interviewed three young people who had received a rental apartment with the help of the shelter. Well-being can be viewed either from an objective point of view, or it can be a subjective experience of well-being or happiness. As a theoretical framework for the study, we chose Erik Allardt's theory, which covers both angles. According to him, well-being consists of three themes: having, loving and being. We chose a theme interview due to the fact it gives more room to manoeuvre with the questions. The opportunity to ask additional questions was important in view of the respondents' youth and the potential difficulties in self-expression and understanding of the questions. The answers were classified in accordance with Allardt's themes and the data was analysed.</p> <p>The results showed that young people felt their well-being increased after receiving an apartment. In particular, their independence and opportunity to freely express themselves had increased. Faith in the future was restored, and they all had goals for life, which they previously lacked. In addition, they are happy. Based on the analysed data, it is reasonable to assume that housing increases young people's well-being as they have a place where to rest and feel safe. Especially the support from the shelter is significant to their independence and coping. Based on feedback from the respondents, the interview actually helped them to see the change in their life. Our partner received valuable information on the relevance of its operations and how to improve them. It would be fruitful to study the progress of these young people's lives in the future.</p>	
Keywords	the young, apartment, well-being, happiness

Sisällys

1	Johdanto	1
2	Työelämän yhteistyökumppani	2
2.1	Vantaan turvatalo	2
2.2	Turvaa ja perhehuonetoimintaa	5
3	Nuoret ja nuorisotyö	8
4	Hyvinvointi	11
4.1	Allardtin hyvinvointiteoria	12
4.2	Hyvinvointikäsitteet	15
4.3	Onnellisuuskäsitteet	17
5	Tutkimustehtävä ja taustat	22
5.1	Opinnäytetyön suunnittelu	23
5.2	Toteutus ja arviointiprosessi	24
6	Menetelmällinen ratkaisu	25
6.1	Aineiston kerääminen	25
6.2	Aineiston analyysi	27
6.3	Tutkimuksen luotettavuus ja eettisyys	28
7	Tutkimuksen tulos	30
7.1	Elintaso	30
7.2	Yhteisyyssuhteet	33
7.3	Itsensä toteuttaminen	36
8	Johtopäätökset	40
9	Pohdinta	43
	Lähteet	47
	Liitteet	
	Liite 1. Haastattelurunko	

1 Johdanto

Tämän opinnäytetyön tarkoituksena on arvioida sitä, miten asunto vaikuttaa nuorten kokemukseen omasta hyvinvoinnista. Aihe valittiin ensisijaisesti työelämän kumppanin tarpeesta käsin, mutta myös sen ajankohtaisuuden vuoksi, sillä nuorten syrjäytyminen on suomalaisen yhteiskunnan vakavimpia ongelmia. Jo Matti Vanhasen 2. hallitus toteutti lasten, nuorten ja perheiden hyvinvoinnin politiikkaa ja myöhemmin Jyrki Kataisen hallitus käynnisti nuorisotakuun, jonka on tarkoitus taata nuorille mahdollisuus koulutukseen, työhön tai kuntoutukseen. Niiden nuorten, jotka ovat suorittaneet vain perusasteen, riski työttömyyteen ja sitä kautta syrjäytymiseen, on nelinkertainen muihin nuoriin verrattuna. Nuorten hyvinvointi pitää nähdä hyvin moniulotteisesti ja pystyä takaamaan nuoren mahdollisuudet opiskeluun tai työllistymiseen sekä samalla tukea sosiaalista hyvinvointia. Tämä taas edellyttää moniulotteista, monialaista ja sektorirajat ylittävää sitoutunutta yhteistyötä. (Karvonen – Kestilä 2014: 160–170.) Hyvinvoinnin lisääminen yksilötasolla ehkäisee syrjäytymistä.

Työssä edetään siten, että aluksi esitellään työelämän yhteistyökumppani, nuoruus sekä nuorisotyö ja avataan hiukan sosiaalipedagogista viitekehystä, sillä nuorisotyö itsessään on sosiaalipedagogista toimintaa. Tämän jälkeen siirrytään käsittelemään hyvinvointia. Opinnäytetyössä kuvataan myös hyvinvoinnin käsitettä eri kanteilta ja avataan joitakin hyvinvointiteorioita ja muutamaa onnellisuusteoriaa. Teoriaksi opinnäytetyön taustalle on valikoitunut Erik Allardtin hyvinvointiteoria siksi, että se sopii hyvin vastaamaan kysymykseen nuoren koetusta hyvinvoinnista, sillä se näkee hyvinvoinnin yksilön tarpeiden tyydyttämisestä käsin. (Simpura – Uusitalo 2011). Lisäksi Allardtin teoria on taas ajankohdainen, sillä Tampereen yliopiston sosiaali- ja terveystieteiden professori Juho Saari toistaa Erik Allardtin 1970-luvun *Hyvinvoinnin ulottuvuuksia* -tutkimushankkeen (Tampereen yliopisto 2017). Teoria kattaa myös laajan alueen elämän kirjosta jakonsa having, loving, being avulla. Having koskee pääasiallisesti aineellisia resursseja ja omaisuutta ja loving taas viittaa jonkinlaiseen liittymiseen ja ihmissuhteisiin hyvinvoinnin tekijöinä. Being puolestaan viittaa itsensä toteuttamiseen.

Teoreettisen osuuden jälkeen avataan opinnäytetyön tutkimusmenetelmällisiä ratkaisuja. Tutkimusmenetelmäksi on valittu laadullinen tutkimus ja aineistoa kerätään puolistrukturoiduilla teemahaastatteluilla Vantaan nuorten turvatalon (myöhemmin nuorten turvatalo tai turvatalo) asiakkailta, jotka ovat olleet ensin kriisimajoituksessa ja saaneet

sen jälkeen nuorten turvatalon avustuksella itselleen oman asunnon. Analyysimenetelmänä on sisällönanalyysi teemoittelun keinoin. Työssä tuodaan esiin nuorten ajatuksia ja sitä kautta saatua tietoa siitä, kuinka asunnon saaminen vaikuttaa heidän kokemukseensa hyvinvoinnista.

Tuloksien perusteella muodostetaan johtopäätökset tutkimuskysymykseen, jonka jälkeen pohditaan tuloksia ja tehdään ehdotuksia sekä turvatalon toimintaan että jatkotutkimuksista, mikä tekee tutkimusaiheestamme hyödyllisen myös työelämälle. Vaikka tutkimusaihe on lähtenyt työelämäkumppanista käsin, on aihe opinnäytetyöntekijöiden mielestä kiinnostava ja tärkeä. Sen vuoksi tutkimusaihe auttaa kehittämään myös omaa ammatillista osaamista.

2 Työelämän yhteistyökumppani

Suomen Punainen Risti on yksi Suomen suurimmista kansalaisjärjestöistä. Sillä on yli 500 osastoa ympäri Suomen, joissa vapaaehtoiset toimivat. Pää tarkoituksena on auttaa ihmisiä erilaisissa katastrofi- ja onnettomuustilanteissa, sekä kouluttaa heitä varautumaan niihin. Jäseniä Punaisella Ristillä on noin 86 000, joista vapaaehtoistoiminnassa on mukana noin 40 000. Punainen Risti kerää varoja mm. keräyksin ja heillä on myös noin 100 000 säännöllistä lahjoittajaa. SPR:llä on monimuotoista toimintaa: hätäapu, keräykset, kampanjat, ensiapuryhmät, ensiapukoulutukset, ystävätoiminta, terveystieteet, nuorten tukeminen, turvapaikanhakijoiden tukeminen, monikulttuurinen toiminta, veripalvelu, Kontti-kierrätystoiminta ja nuorten turvatalot. Koko SPR:n toimintaa ohjaavat arvoina inhimillisuus, tasapuolisuus, puolueettomuus, riippumattomuus, vapaaehtoisuus, ykseys ja yleismaailmallisuus. (Suomen Punainen Risti 2017.)

2.1 Vantaan turvatalo

SPR:llä on nuorten turvataloja viidessä eri kaupungissa, Espoossa, Helsingissä, Tampereella, Turussa ja Vantaalla. Turvatalot tarjoavat apua useisiin eri pulmiin, kuten nuoren itsenäistymiseen, päivärytmin palautukseen ja läheisneuvonpitoon. Turvatalon asi-

akkaat ovat 12–20-vuotiaita. Turvatalo tarjoaa myös keskusteluapua sekä ystävä- ja ryhmätoimintaa. Vuonna 2016 aloitettu avustusmuoto on laajennettu perhehuonetoiminta, jossa autetaan nuorta hankkimaan asunto. Apua voi hakea silloin kun nuori sitä kokee tarvitsevänsä matalan kynnyksen periaatteella. Apua saa arkisin ympäri vuorokauden sekä viikonloppuisin ilta- ja yöaikaan ja turvatalossa voi myös yöpyä väliaikaisesti. Kaikki palvelut ovat nuorille maksuttomia. Yhteyttä turvataloon voi ottaa nuori itse tai vanhempi tai ystävä, joka on nuoresta huolissaan. Nuorta autettaessa hänen perheensä kytketään aina mukaan toimintaan. Nuorten turvatalon toimintaa rahoittavat Punaisen Ristin lahjoittajat, Raha-automaattiyhdistys ja turvatalojen kotikunnat. (Nuorten turvatalo 2017).

Tutkimuskohteena on SPR Vantaan nuorten turvatalo, joka sijaitsee Rekolan vanhassa kartanossa, jossa se on toiminut jo 22 vuotta. Talon omistaa Foibe Oy, jonka vuokralaisena SPR Vantaa on. Turvatalolla on kuusi vakituista työntekijää ja noin 70 vapaaehtoista. Vantaan nuorten turvatalon toiminnan rahoituksesta 40 % tulee Raha-automaattiyhdistykseltä (nyt Veikkaus), 40 % Vantaan kaupungilta ja 20 % SPR:n keräysvaroista. (Nuorten turvatalo Vantaa 2016.)

Turvatalolla on seitsemän vakituista yöpymispaikkaa, joiden lisäksi on yksi akuutti yöpymispaikka. Yleensä turvatalolla yöpyy neljä tyttöä ja kolme poikaa. Turvatalolla on erikseen tyttöjen makuuhuone ja poikien makuuhuone. Nuori voi majoittua väliaikaisesti turvatalolla klo 17–10 välisenä aikana saaden aamiaisen, päivällisen ja iltapalan. Alaikäisen nuoren vanhemmille ilmoitetaan aina nuoren olinpaikasta. Myös täysi-ikäisen nuoren vanhemmille ilmoitetaan, mikäli nuori siihen suostuu, hänen olinpaikkansa. Nuoren perhe ja muut tärkeät ihmiset otetaan kiinteästi mukaan muutenkin toiminnassa ratkaisujen etsimiseen. Majoituksen kesto sovitaan nuoren ja huoltajien kanssa. (Petersen-Jessen – Väänänen 2017.)

Vantaan turvatalossa ei saa olla juovuksissa, ja sisään pääsee viideltä illalla ja ulos talosta on lähdettävä kymmeneen mennessä. Koulunkäynnistä on huolehdittava ja koulusta ei lintsata. Läksyt tehdään joko itsenäisesti tai ohjaajan tai vapaaehtoisen SPR läksyavustajan avustuksella. Kuudelta on ruoka, kahdeksalta iltapala ja nukkumaan mennään kello kymmenen, jolloin kännykät jätetään turvatalon aikuiselle. Vuorokausirytmien ylläpitäminen on yksi turvatalon tehtävistä, kun autetaan nuorta selviämään arjesta.

Sosiaalihuoltolain (1301/2014) mukaan kunnan velvollisuus on palvelujen kehittäminen kasvatuksen tukemiseksi. Kun lapsille, nuorille ja lapsiperheille tarkoitettuja palveluja annetaan tai kehitetään, on huolehdittava siitä, että näiden palvelujen avulla tuetaan vanhempia, huoltajia ja muita lapsen hoidosta ja kasvatuksesta vastaavia henkilöitä lasten kasvatuksessa. Lisäksi on saatava selville lasten, nuorten ja lapsiperheiden erityisen tuen tarve. Tarvittaessa on järjestettävä erityisen tuen tarpeessa olevia lapsia ja nuoria tukevaa toimintaa. Palveluja annettaessa ja niitä kehitettäessä on kiinnitettävä erityistä huomiota lasten ja nuorten tarpeisiin ja toivomuksiin. Toisin sanoen nuorella on itsemääräämisoikeus omissa asioissaan sekä oikeus osallistua täysivaltaisena asioidensa käsittelyyn.

Turvatalotoiminnan tarkoituksen on vastata nopeasti ja tarkoituksenmukaisesti nuorten ja perheiden tarpeisiin. Tavoitteena on ennaltaehkäisevällä työskentelyllä tukea nuoria ja heidän perheitään sekä läheisiään mahdollisimman aikaisessa vaiheessa ja ennaltaehkäistä syrjäytymistä. Syrjäytyminen aiheuttaa yhteiskunnalle suuria kustannuksia. Ennaltaehkäiseminen on yleensä aina kustannustehokkaampaa kuin korjaavien palveluiden tuottaminen. Nuorten syrjäytymisen tutkimuksessa viitataan yleensä yhteiskunnallisten järjestelmien, kuten koulutus- ja työmarkkinajärjestelmien, ulkopuolelle jäämiseen sekä siitä seuranneisiin hyvinvointivaikutuksiin. Matala koulutus, pitkäaikainen työttömyys ja toimeentulo-ongelmat ovatkin merkittäviä syrjäytymisen riskitekijöitä. Myös elämänhallintaan liittyvät ongelma ja ongelmat terveyden kanssa, sosiaalisten suhteiden vähyyt ja syrjäytyminen yhteiskunnallisesta osallisuudesta ovat keskeisiä osa-alueita. (Nuorten syrjäytyminen 2016).

Köyhyys nähdään ensisijaisesti riittävien varojen puutteena, mutta sen lisäksi köyhyys vaikuttaa kokonaisvaltaisesti ihmisen elämään, itsetuntoon ja mahdollisuuksiin osallistua. Se luo epävarmuutta ja ahdistusta sekä aiheuttaa stressiä tulevaisuudesta ja selviytymisestä. Tunne siitä, että itsellä ei ole mahdollisuuksia samoihin asioihin kuin muilla voi olla musertava. (Saastamoinen – Sironen 2014: 13). Kun ei ole varaa mennä minnekään tai osallistua yhdessä muiden kanssa erilaisiin aktiviteetteihin, jää pian ulkopuolelle omista sosiaalisista yhteisöistä.

Nuorisobarometrissä on selvitetty nuorten omia näkemyksiä syrjäytymisen syistä. Eniten syrjäytyminen johtuu seuraavista asioista alenevassa järjestyksessä: ystävien puute, joutuminen huonoon seuraan, omasta halusta, omasta laiskuudesta tai välinpitämättömyydestä ja mielenterveysongelmista. (Myllyniemi 2015.) Kun ystävien puute nousee

keskeisimmäksi syrjäytymisen syyksi, voi sen tulkita siten, että nuori kokee ulosjäämisen sosiaalisesta elämästä ennen kaikkea syrjäytymisenä. On huomattava, että kuitenkin suurella osalla vastaajista syrjäytyminen on omaehtoista tai syrjäytyminen on valittu itse syystä tai toisesta.

2.2 Turvaa ja perhehuonetoimintaa

Syitä nuoren saapumiseen turvatalolle voi olla monia ja jokaisella nuorella ja hänen perheellään on omat syynsä hakeutua turvatalolle kriisimajoitukseen tai perhetyön pariin. Turvatalon käyttämä nimitys asiakkuudelle, joka tarkoittaa nuorten käyntejä ilman kriisiyöpymisiä, on perhehuonetoiminta. Usein ei ole vain yhtä selkeää syytä avun ja tuen tarpeelle, vaan nuori ja hänen perheensä tarvitsevat tukea monella eri elämän osa-alueella. Jokainen nuori ja perhe kohdataan heidän yksilöllisten tarpeiden mukaisesti juuri heidän elämäntilanne ja voimavarat huomioon ottaen.

Vantaan nuorten turvatalon toimintakertomuksen mukaan kriisimajoitukseen saapumisen syynä oli noin puolella (46 %) ristiriidat perheessä. Muut syyt (25 %), jonka vuoksi turvatalolle hakeuduttiin pitää sisällään koulunkäynnin tukemisen, koulukiusaamisen saamisen loppumaan, seksuaalisen identiteetin pohtimisen sekä nuoren sosiaalisen vahvistumisen. Lisäksi syinä oli 10 %:lla kävijöistä asunnottomuus. Nuoren oma mielenterveys oli syynä 5 %:lla kävijöistä ja mielenterveysyyt perheessä oli syynä 1 %:lla nuorista ja 3 % yöpyjistä kertoi syyksi päihteet perheessä. Yhtään nuorta ei tullut asiakkaaksi oman päihteiden käytön vuoksi. Loput syyt olivat nuoren oma väkivalta 2 %, väkivalta perheessä 3 %, ja viimeisenä syynä oli yöpymisen tarve 2 %. Asiakkaita vuonna 2016 oli 143 nuorta ja heidän perheensä. Kasvua edelliseen vuoteen oli 43 henkilöä. Kasvun syyksi arveltiin tiedotusta, verkostoitumista sekä aktiivista työskentelyä yhteistyöverkoston kanssa, sillä etenkin sosiaalitoimen, koulun, huoltajien ja sukulaisten ohjaamana nuoria tulee turvatalolle entistä enemmän. (Nuorten turvatalo Vantaa 2016.)

Pääosin turvatalolle saapumisen syyt ovat pysyneet jo joitakin vuosia tilastoinnin valossa samankaltaisina. Osa syistä lähtee nuorista itsestään ja osa taas on perheeseen tai vanhemmuuteen liittyviä. Vanhemmuuden tukeminen on muodostunut yhdeksi tärkeäksi osa-alueeksi. Ongelmat uusperheissä ja esimerkiksi perheen vähävaraisuus voi aiheut-

taa ongelmia kun itsenäistyvän nuoren tarpeita ei voida tyydyttää. Yhteiskunnassa tapahtuvat rakenteelliset muutokset heijastuvat myös aina perheiden arkeen, näitä on esimerkiksi perustoimeentulon määrä, työttömyysaste tai muutokset eri lainsäädännössä. Ylisukupolvisuuden on todettu olevan vahva huono-osaisuudessa yleensä. (Nuorten turvatalo Vantaa 2016.)

Yksinäisten vanhempien lapsilla on muita suurempi todennäköisyys olla kouluikäisenä sekä sosiaalisesti että emotionaalisesti yksinäisiä lapsia (Junttila 2015: 129). Näin ollen on tärkeää yrittää katkaista ylisukupolvinen yksinäisyys ja puuttua yksinäisyyteen sekä inhimillisen kärsimyksen että yhteiskunnallisen eriarvoistumisen ja syrjäytymisuhan vuoksi. Mitä varhaisemmassa vaiheessa ja pienempiin ongelmiin nuoret saavat apua, sitä enemmän me säästämme paitsi heidän kokemastaan inhimillisestä kärsimyksestä myös opinto- ja työuraltaan pudonneiden nuorten ja pitkäaikaista ja kallista psykiatrista sairaalahoitoa vaativien nuorten määrässä. Myös yhteiskunnalliset säästöt ovat todella merkityksellisiä. (Junttila 2015: 184).

Ennaltaehkäisyyn panostaminen on perusteltavissa myös taloudellisesti. Esimerkiksi päihteidenkäytöstä aiheutuu yhteiskunnalle merkittäviä taloudellisia menetyksiä mm. työttömyyden, rikollisuuden ja hoitokustannusten kautta. On aina järkevämpää ennaltaehkäistä kuin korjata tapahtuneita vahinkoja. Sama koskee myös huono-osaisuutta yleensäkin. Jos ennaltaehkäisyyn sijoitetaan noin 10 euroa nuorta kohden ja jo yhden nuoren putoaminen pois yhteiskunnan rattaista maksaa 1,2 miljoonaa, ovat säästöt todella merkittävät (Konsensuslausuma 2010 2016).

Turvatalon lähtökohtana nuorten auttamiselle ovat SPR:n arvot, joista keskustelussa turvatalon henkilöstön kanssa nousi esille voimakkaasti se, että nuorten itsemääräämisoikeutta kunnioitetaan. Keskustelussa henkilökunnan kanssa myös vapaaehtoisuus nousi esiin turvatalon työtä ohjaavana arvona. Vapaaehtoisuus tarkoittaa ihmisen kokemusta siitä, että hän on vapaa itse päättämään omista tekemisistään tai tekemättä jättämisistään. Hänellä on siis valinnan- ja toiminnan vapaus. Turvatalossa tehtävä työ on monella tapaa sosiaalisesti vahvistavaa työtä. Sitä tehdään nuoren itsensä kanssa, mutta tukea ja ohjausta saavat myös nuoren läheiset.

Sosiaalisella vahvistamisella ymmärretään arkikielessä ehkäisevää työtä ja varhaista puuttumista silloin kun ollaan riskirajoilla. Siinä myös tunnistetaan elämän nivelvaiheet

ja tehdään jonkinlaista korjaavaa työtä. Se on kokonaisvaltaista elämänhallinnan tukemista. (Mehtonen 2011: 13). Käytännössä työ turvatalolla edellyttää nuoren kokonaistilanteen selvittämistä, sekä hänen motivaation ja sitoutumisen selvittämistä muutoksen aikaansaamiseksi. Työ on tavoitteellista voimavarasuuntautunutta vuorovaikutusta ja dialogia, jossa vahvistetaan yksilön sosiaalisia taitoja, toiminnallisuutta ja elämäntilannetta. Tämän vahvistamisen kautta pyritään saamaan nuori toimintakykyiseksi yhteiskunnan jäseneksi.

Työssä täytyy olla herkkä havaitsemaan myös erilaisia sanattomia viestejä ja osata tulkita niitä yhdessä nuoren kanssa ja pohtia yhdessä erilaisia ratkaisuja nuoren tilanteen ratkaisemiseksi. Arkiympäristön merkitys on tärkeä ja osallisuuden tukeminen pohjautuu huolenpitoon ja siihen liittyy myös sanattomia välittämisen ilmaisuja, luottamuksellisia keskusteluja, työntekijän sitoutuneisuutta, hoivaa ja mikäli väkivaltaa on ollut, sen vaikutusten korjaamista. (Bäcklund – Häkli – Kallio – Stenvall 2013: 69–87).

Oman asunnon hankkiminen lähtee aina nuoresta itsestään. Kun nuori on ilmaissut halukkuutensa oman asunnon hankkimiseen, turvatalon henkilökunta auttaa häntä ja hänen perhettään hankintaan liittyvissä asioissa. Tukea ja käytännön apua annetaan esimerkiksi asioimisessa eri viranomaisten luona tai asunnon hankkimisessa Nuorisosäätiöltä, joka tarjoaa vuokra-asuntoja työssäkäyville ja työelämää hakeutuville 18–29-vuotiaille. Asuntoja autetaan vuokraamaan myös Monika-Naiset liitto ry:ltä. Tämä on sosiaalialalla toimiva monikulttuurinen järjestö, joka kehittää ja tarjoaa erityispalveluja väkivaltaa kokeneille maahanmuuttajataustaisille naisille ja -lapsille. (Monikulttuurista nais-toimintaa n.d.).

Asunnon hankinnassa avustaminen tapahtuu nuorten turvatalon perhetoiminnan kautta sen jälkeen kun nuori on ensin ollut jonkin aikaa turvatalon kriisimajoituksessa. Turvatalon nuorista 12 % saa oman asunnon tämän tukitoiminnan kautta. Tukipalveluja annetaan vielä turvatalosta muuttamisen jälkeenkin. Asunnon saamisen jälkeen nuori sitoutuu kuuden kuukauden ajaksi turvatalon tukitoimintaan, joka tarkoittaa vähintään kerran kuussa tapahtuvaa tapaamista turvatalon henkilöstön kanssa, mutta tapaamisia voi olla myös useammin. Nuorten turvatalo antaa tukea ja apua nuoren asunnon hankinnassa kulloisenkin tilanteen pohjalta. (Peterssen-Jessen – Väänänen 2017.)

Jotkut nuoret ovat kriisimajoituksen aikana jo itse laatineet hakupaperit asunnon hankintaa varten joko itsenäisesti tai avustettuna. Toiset nuoret taas eivät pysty lainkaan itse

toimimaan tällaisissa asioissa, joten heitä turvatalon henkilöstö auttaa paperien laatimisessa ja hakemusten toimittamisessa eri vuokranantajille. Turvatalon henkilökunta käyttää omia laajoja verkostojaan auttaessaan asunnon hankinnassa. Esimerkiksi Nuorisosäätiön asuntoihin otetaan mielellään turvatalon kautta tulleita nuoria, koska heillä on asumaan asettumisen jälkeen tukisopimus turvatalon kanssa. Jos asunto on hankittu Monika-Naiset liitto ry:n kautta, sieltä voi saada helpommin apua esimerkiksi monikan-sallisiin ongelmiin ja heiltä saa myös lakiapua. (Väänänen 2017.)

Nuoret saavat myös apua asumisensa jatkuvuuden turvaamiseen. Mikäli vuokranmaksussa on vaikeuksia, auttaa turvatalon henkilökunta asumistuen hakemisessa Kelalta tai toimeentulotuen hakemisessa sosiaalivirastosta. Lisäksi nuorta ohjataan elämäntaidoissa ja arjen hallinnassa. Käytännössä tämä voi tarkoittaa esimerkiksi miten saada rahat riittämään kuukaudeksi budjetoinnin avulla. Yhtä yhtenäistä tuen ja avun mallia ei voida nimetä, koska jokainen nuori on erilainen ja heidän elämäntilanteensa ovat erilaisia. Jokaiselle nuorelle räätälöidään tuki ja apu kulloisenkin tilanteen mukaan, juuri sellaiseksi kuin nuori juuri siinä hetkessä tarvitsee. Näissä tilanteissa turvatalon henkilöstö korvaa tavallaan vanhemmat tai huoltajat ja heidän antamansa avun. Vantaan nuorten turvatalon johtaja Pekka Väänänen sanoi, että tuki ja apu voivat olla mitä vain maan ja taivaan väliltä. (Väänänen 2017.)

3 Nuoret ja nuorisotyö

Nuoruudeksi sanotaan aikaa lapsuuden ja aikuisuuden välillä ja siihen liittyy fyysisiä ja psyykkisiä muutoksia. Nuoruutta voidaan määritellä usealla eri tavalla. Nuorisolaissa nuorella tarkoitetaan alle 29-vuotiasta henkilöä (Nuorisolaki 72/2006), kun taas lastensuojelulaissa (417/2007) lapsi ja nuori määritellään siten, että lapsi on alle 18-vuotias ja nuori on 18–20-vuotias. Rikoslain (39/1889) 6 luvun 10 §:ssä säädetään alle 18-vuotiaana tehdystä rikoksesta nuorisorangaistus. Sosiaalihuoltolaissa (1301/2014) nuorella tarkoitetaan 18–24-vuotiasta henkilöä, ja tässä laissa myös määrätään lasten ja nuorten hyvinvoinnin seuraamisesta ja edistämisestä. Kunnallisten viranomaisten on yhteistyössä seurattava ja edistettävä lasten ja nuorten hyvinvointia sekä poistettava kasvuolojen epäkohtia ja ehkäistävä niiden syntyminen. Tämän lisäksi on sosiaalihuollosta vas-

taavan viranomaisen välitettävä tietoa lasten ja nuorten kasvu oloista ja sosiaalisista ongelmista sekä annettava asiantuntija-apua muille viranomaisille samoin kuin kunnan asukkaille ja kunnassa toimiville yhteisöille.

SPR nuorten turvataloissa ikäraja on 12–21-vuotta, mutta inhimillisyyden ja toiminnan mielekkyyden kannalta asiakkaille itselle ei ole kovin järkevää, jos majoittujien ikäkauma on kovin laaja. Jos muut asukkaat ovat selvästi vanhempia, voi iällisesti nuorempi saada väärä vaikutteita. Tai päinvastoin, jos kaikki muut ovat selkeästi nuorempia, ja yksi on huomattavasti vanhempi voi se olla hänelle turhauttavaa.

Nuorisotyöllä tarkoitetaan nuorten oman ajan käyttöön kohdistuvaa aktiivisen kansalaisuuden edistämistä samoin kuin nuorten sosiaalista vahvistamista, nuoren kasvun ja itsenäistymisen tukemista sekä sukupolvien välistä vuorovaikutusta. Valtakunnallisella nuorisojärjestöllä tarkoitetaan rekisteröityä järjestöä, joka toteuttaa nuorisolain tarkoitusta sekä lähtökohtia ja jonka toiminta-alueena on koko maa. Nuorisotyötä tekevällä järjestöllä taas tarkoitetaan rekisteröityä järjestöä tai muuta yhteisöä, jonka toiminnasta ainakin osa on nuorisotyötä ja jonka nuorisotyö on laajuudeltaan verrattavissa valtakunnallisen nuorisojärjestön toimintaan. Nuorisolain tarkoituksena on tukea nuorten kasvua ja itsenäistymistä, edistää nuorten aktiivista kansalaisuutta ja nuorten sosiaalista vahvistamista sekä parantaa nuorten kasvu- ja elinoloja. (Nuorisolaki 72/2006.)

Nuoruudessa ja nuoressa aikuisuudessa yhteiskuntaan kiinni pääseminen on äärimmäisen tärkeää huono-osaisuuden kehityksen katkaisemiseksi. Ihmisen on saatava tukea niin, että hän voi kiinnittyä yhteiskuntaan ja olla syrjäytymättä. Tähän tarvitaan sekä halua yksilön puolelta että mahdollisuuksia, joita yhteiskunta tai yhteisö tarjoaa. Osallisuus vahvistaa hyvinvointia ja siksi osallisuutta tulisikin alkaa tukemaan arjen toimien ja sosiaalisten taitojen opettelusta. Sen lisäksi että nuorella on luottamusta, tarvitaan rohkaisua, herättelyä omaan ajatteluun ja toimintamahdollisuuksien avaamista sekä elämässä eteenpäin työntämistä. (Gothóni – Hyväri – Kolkka – Vuokila-Oikkonen 2016.) Silloin kun nuori saa tukea ja hän voi hyvin, on myös epätodennäköisempää, että häneltä jää opinnot suorittamatta. Koulupudokkaalla tarkoitetaan peruskoulun oppilasta, joka keskeyttää opinnot ennen kuin oppivelvollisuus on suoritettu ja jäävät ilman peruskoulun päättötodistusta. (Käsitteet n.d.). Tässä vaiheessa tukea voidaan erityisesti tarvita paljon, että nuoria saadaan kiinnittymään jonnekin. Kannattaa kuitenkin pitää mielessä, että osa nuorista jää omasta tahdosta pois tarjotuista koulutusmahdollisuuksista. Silloin onkin

juuri erityisen tärkeää kannustaa nuorta osallistumaan johonkin toimintaan tai aktivoida häntä muilla tavoin, ettei hän jää yksin.

Nuorten olojen parantamisen ja syrjäytymisen ehkäisyyn tulee tapahtua monella tasolla, alkaen yksilön ja perheen tukemisesta ja päätyen yhteiskunnan syrjäytymistä tuottavien rakenteiden purkamiseen ja nuoria osallistavien rakenteiden luomiseen. Vaikka päävastuu nuorista on kodilla, seuraavaksi kunnalla ja sitten vasta kolmannella sektorilla, on kolmannella sektorilla suuri vaikutus etenkin ennaltaehkäisevässä työssä. Esimerkiksi Matti Vanhasen 2. hallitus toteutti poikkihallinnollista lasten, nuorten ja perheiden hyvinvoinnin politiikkaohjelmaa, jossa kiinnitettiin huomiota syrjäytymisen ehkäisyyn ja pahoinvoinnin vähentämiseen. (Nuorten syrjäytymisen ehkäisy 2016).

Silloin kun nuori saadaan kiinnittymään johonkin ryhmään ja yhteiskuntaan sekä kokemaan itsensä merkitykselliseksi ihmiseksi, vaikuttaa se positiivisesti myös nuoren elämänhallintaan ja elämäntapaan yleensä. Tarkoituksena on auttaa ja sitouttaa nuori auttamaan itseään, olemaan oman elämänsä subjekti ja saada hänet integroitumaan yhteiskuntaan ja omaan yhteisöön. Nuoruus on aikaa, jolloin etsitään paikkaa kolmessa eri järjestelmässä, sosiokulttuurisessa-, taloudellisessa- ja poliittisessa toimintajärjestelmässä. (Nivala 2007: 81–95.)

Sosiaalipedagogiikan keskeinen tehtävä on sosiaalinen kasvatus, joka auttaa yksilöä kasvamaan yhteiskuntaan ja yhteiselämään. Vaikka sosiaalipedagogisessa toiminnassa on kyse yleisestä kaikkia koskevasta sosiaalisen kasvun tukemisesta, niin siihen liittyy myös näkemys erityisestä kasvatuksellisesta sosiaalisesta työstä, joka koskee joidenkin vaikeuksien vuoksi erityistä tukea tarvitsevia. Tuen tarpeet voivat liittyä koulutuksesta tai työstä syrjäytymiseen, mielenterveys- tai päihdeongelmiin, vaikeisiin perheoloihin, vammaisuuteen jne. Toiminnan tavoitteena on tukea ihmisten yhteiskunnallista osallisuutta, yhteiskuntaan integroitumista sekä ehkäistä ja lievittää syrjäytymistä sekä eriarvoisuutta. Se pyrkii tukemaan myös kriittistä ajattelua ja antamaan valmiuksia yleensäkin toimia. (Sosiaalipedagogiikka 2017.)

4 Hyvinvointi

Pääasiassa se, miten hyvinvointi ymmärretään, riippuu siitä, minkälainen ajatus hyvästä elämästä on. Hyvää elämää voidaan tarkastella objektiivisen tai subjektiivisen hyvinvoinnin kautta. Klassiset utilitaristit, kuten Jeremy Bentham, nostivat hyvinvoinnin poliittisesti ja yhteiskuntafilosofisesti keskeiseksi asiaksi liittämällä yksityisen ihmisen hyvän ja yhteisen hyvän. Sitä ennen oli vallalla aristoteelinen kanta, jossa sekä yksilöllä ja yhteiskunnalla oli oma etunsa, hyvinvointinsa, eikä yhteiskunnan hyvinvointi riippunut millään lailla yksilön hyvinvoinnista. (Lagerspetz 2011: 80–81.) Silloin jokainen oli oman onnensa seppä, eikä katsottu, että valtion olisi täytynyt huolehtia kansalaistensa hyvinvoinnista.

Hyvä elämä tarkoittaa itselle sopivan tasapainon löytämistä erilaisten hyvinvointia tukevien tekijöiden välillä. Näitä tekijöitä ovat arvot, intohimon- ja kiinnostuksen kohteet, omat erityistaidot sekä lähiympäristö. Voidakseen hyvin on löydettävä juuri oikea tasapaino ja tapa toteuttaa näitä viittä tekijää. (Järvilehto – Martela 2012: 51.) Sanotaan, että avain onneen ei löydy muuttamalla geneettistä perintöä tai olosuhteita, vaan lisäämällä tarkoituksellista toimintaa jokaiseen päivään. (Walker 2011). Toiminnan merkityksestä ihmisen hyvinvoinnille kertoo myös se, että työttömät kokevat itsensä yksinäisemmiksi ja he eivät ole sosiaalisesti yhtä aktiivisia kuin työssäkäyvät. (Karvonen – Kestilä – Moisio – Muuri – Vaarama 2014: 132). Hyvinvointia voidaan ylläpitää itseä kehittämällä ja huumorilla, vaikka olisikin masentunut, ahdistunut tai stressaantunut. Puolisolla, empatialla ja lemmikillä on myös todettu olevan hyvinvointia lisäävä vaikutus. (Bos – de Jonge – Jeronimus – Snippe 2016.) Tapahtumat ihmisen elämässä voivat olla joko positiivisia tai negatiivisia, mutta keskeistä on kuinka tärkeäksi ihminen itse arvioi tapahtuneen ja minkä merkityksen hän antaa tälle. (Bradley 2015).

Vaikka varakkaalla on mahdollisuus toteuttaa valintoja enemmän kuin varattomalla, ja saada enemmän materiaalista hyvää, ei se takaa onnellisuutta tai hyvinvointia. Brutto-kansantuotteessa otetaan huomioon vain rahassa mitattavia tekijöitä, joten siinä ei huomioida mikä tuotettujen tavaroiden tai palvelujen hyöty tai arvo yksilölle on. Maailmanlaajuisesti eri hallitukset ja poliittiset päättäjät pohtivat miten hyvinvointia tulisi mitata, ettei fokus ole pelkästään taloudellisissa tai materiaalisissa mittareissa. Nyt pyritään hollistiseen, kokonaisvaltaiseen, tarkasteluun hyvinvoinnista. Tähän kuuluu yksilöllisen, psykologisen, sosiaalisen ja jopa hengellisen hyvinvoinnin näkemyksen huomioonottaminen yhdessä ympäristön ja ympäröivän maailman kanssa. (Knight – La Placa – McNaught 2014).

Tarpeet, jotka ovat hyvinvoinnin kannalta keskeisiä, vaihtelevat hyvinkin yksilöllisesti. Tarveteorioita yhdistää ajatus hyvinvoinnista tilana, jossa ihmisen on mahdollista saada keskeiset tarpeensa tyydytettyä. Ihmiset pyrkivät turvaamaan olemassaolonsa edellytyksiä ja toteuttamaan sisäistä potentiaaliaan mikäli olosuhteet ovat suotuisat. (Hirvilammi 2015: 65). Yhteinen näkemys on, että hyvinvointiin kuuluu myös jonkinlainen fysiologinen perusta. Ihmisen on saatava ravintoa ja lepoa sekä hänen on oltava riittävän terve ja hyväkuntoinen.

Usein kun puhutaan hyvinvoinnista, nousee usein esiin psykologiassa käytetty Maslow'n tarvehierarkia. Tämän teorian mukaan sen jälkeen kun ihmisen perustarpeet; fysiologiset ja turvallisuuden tarpeet, on tyydytetty, alkaa ihminen etsiä myös tyydytystä korkeimmille tarpeille; yhteenkuuluvuuden, arvonannon ja itsensä toteuttamisen tarpeille. (Maslow 1970: 35–58). Erilaisiin yhteisöihin kuuluminen on myös tärkeää ihmisen persoonallisuuden kehitykselle ja identiteetin muodostumiselle. Tullakseen omaksi itsekseen ihmisellä on oltava jokin peilaukko, yhteisö, jonka kautta peilata itseään. Etenkin nuorelle on tärkeää löytää oma paikkansa elämästä ja yhteiskunnasta.

4.1 Allardtin hyvinvointiteoria

Allardt tutki yhteiskunnallisia rakenteita ja sosiaalista toimintaa. Hän teki 1960–70-luvuilla aktiivista tutkimusta hyvinvoinnista. Hänen tutkimuksensa ovat yhdistelmä resursipohjaisia ja elämänlaadun tutkimuksia. Niissä on mukana elinolosuhteet, subjektiivinen elämänlaatu ja onnellisuuden kokemus. Nämä tutkimukset antavat rikkaamman ja osuvamman kuvan hyvinvoinnista. (Simpura – Uusitalo 2011: 106–139). Hyvinvointi on monikerroksista ja elämänlaadulla on monta merkitystä, mutta on selvää, että kukaan ei elä pelkällä leivällä, vaan tarvitsee voidakseen hyvin myös jotain muuta elämäänsä kuin perustarpeiden tyydyttämisen. (Allardt 1975: 13).

Erik Allardt jakoi hyvinvoinnin *having, loving, being* -jaottelulla, jossa hyvinvointi jakautuu käsittämään elinolot, yksilön suhteet muihin sekä itsensä toteuttamisen. Allardt sulatti teoriassaan yhteen objektiivisesti mitattavia ja subjektiivisesti koettavia hyvinvoinnin osaluokkia, koska oli sitä mieltä että nämä molemmat täydentävät toisiaan silloin kun tutkitaan ihmisten hyvinvointia. Vaikka teoriaa voidaan myös pitää objektiivisena listateorianä, on se kuitenkin yhdistelmäteoria, jossa tarkastellaan sekä objektiivisia elinoloja että subjektiivista kokemusta tästä. Yhteistä Allardtin ja Maslow'n teorioissa on se, että

ne eivät tukeudu pelkästään resursseihin hyvinvointia aiheuttavina asioina, vaan mukaan on otettu rakkaus ja itsensä toteuttaminen.

Hyvinvointi määritetään *tarpeen* kautta. Hyvinvointi nähdään tilana, jossa ihmisellä on mahdollisuus saada keskeiset tarpeensa tyydytetyiksi. Osa tarpeista voi olla merkityksellisiä ja jopa terveydelle haitallisia kuten esimerkiksi riippuvuudet. Mitä voimakkaammin jokin tarve koskee ihmisen koko olemassaoloa, kuten vaikka terveyttä, sitä enemmän tarpeen katsotaan olevan ilmeinen. (Allardt 1975: 16–17.) Silloin kun hyvän yhteiskunnan perustaksi määritetään hyvinvointi, ja sanotaan että tämä myös edellyttää joidenkin tarpeiden tyydyttämistä, ilmaistaan samalla myös sosiaalisia arvoja. Ihmisten arkipuheessa taas arvo tarkoittaa jotain sellaista, mitä kannattaa tavoitella. Keskeinen kysymys on kenen arvosta ja arvottamisesta on kyse, yksilön vai yhteiskunnan. (Allardt 1975: 20.) Vaikka ei ole mahdollista asettaa universaaleja kriteereitä sille, mistä tarpeiden tyydyttyminen muodostuu, on luonnollista olettaa, että on kuitenkin olemassa universaaleja tarpeita, joiden tulisi täytyä, kuten ihmisen fysiologiset perustarpeet ravitsemukseen, veteen, happeen ja lämpöön. Näistä tarvitaan aina tietty perustaso, joka erottaa ihmisen elämästä ja kuolemasta, mutta käytännössä ihminen kuitenkin haluaa ja tarvitsee enemmän kuin tämän perustason voidakseen hyvin. (Allardt 1975: 20.)

Tarpeita katsotaan Allardt'n näkökulmasta yksilötasolla tapahtuvina ja olevina asioina. Ensisijaiset tarpeet ovat sellaisia, joihin tyytyväisyys syntyy niistä resursseista, mitä yksilöllä itsellä on (elintaso), toisissa hyvinvointi on taas määritelty sen perusteella, miten yksilö kohtaa muut ihmiset (yhteisyyssuhteet) ja loput tarpeet määräytyvät sen mukaan mitä me olemme suhteessa yhteiskuntaan (itsensä toteuttaminen). Tämä on karkea jaottelu, joka osaltaan voidaan jakaa pienempiin osiin. (Allardt 1975: 27.) *Elintaso* pitää sisällään viisi eri osatekijää: tulot, asuminen, työllistyminen, terveys ja koulutus. *Yhteisyyssuhteet* voidaan jakaa kolmeen osa-alueeseen: naapuruussuhteet, suhde lähiyhteisöön sekä perhe ja ystävyysuhteet. *Itsensä toteuttaminen* jaetaan neljään eri osatekijään: maine ja arvovalta, välttämättömyys tai korvaamattomuus, poliittiset resurssit sekä mielenkiintoiset vapaa-ajan toiminnot. (Allardt 1975: 36.)

On selvää, että ensisijaiset tarpeet ovat niitä, joilla on suurin vaikutus ihmisen hyvinvointiin ja että esimerkiksi köyhyys aiheuttaa ongelmia juuri tällä alueella, kun ei ole varaa hankkia ruokaa tai asuntoa. Elintaso on hyvinvoinnin osatekijöistä helpoiten mitattavissa ja havaittavissa. Vasta sen jälkeen voidaan alkaa haluta tyydyttää toissijaisia tarpeita kun ihmisen perustarpeet on täytetty. Vaikka on tärkeää, että ihmiset välittävät toisistaan

ja löytävät paikkansa yhteiskunnassa, ei näillä asioilla ole juurikaan merkitystä yksilölle, eikä hän jaksakaan niitä tavoitella, mikäli hän hädin tuskin saa perustarpeensa tyydytettyä.

Hyvinvointi ja onnellisuus, sekä elintaso ja elämänlaatu muodostavat raamit, joiden avulla Allardtin mukaan hyvinvointia voidaan vertailla. Hyvinvointia tarkastellaan sen kautta täyttyvätkö henkilön tarpeet hänen elääkseen hyvää elämää. Kyseessä on tällöin objektiivinen hyvinvointi. Onnellisuus puolestaan taas katsotaan subjektiiviseksi hyvinvoinniksi ja se muodostuu ihmisen omista subjektiivisista kokemuksista ja käsityksistä siitä, miten hänen oma onnellisuutensa muodostuu. Elintaso käsittää materiaalisia asioita, joiden avulla ihmiset voivat parantaa elinolojaan. Tällä tavoin katsottuna tarpeiden tyydyttäminen vaikka tulojen ja asunnon kautta on määritelty suoraan aineellisen resursin kautta, ja tällöin elintaso voidaan arvioida objektiivisesti. Elintaso voidaan myös määritellä subjektiivisesti, jolloin henkilön oma käsitys ja kokemus omasta elintasostaan ovat keskiössä.

Elämänlaadussa ihmisen tyytyväisyyttä elämään ei voida määritellä materiaalisin seikoin. Tärkeämpää on, että henkilön ihmissuhteet toimivat hyvin. Elämänlaatu on myös subjektiivinen käsitys omasta tilanteesta ja kokemuksista suhteessa muihin ihmisiin, yhteiskuntaan ja ympäristöön. Kuitenkin myös elämänlaatua voidaan tarkastella objektiivisesti, jolloin tarpeiden tyydyttyminen määritellään suhteessa muihin. (Allardt 1975: 23.) Vaikka henkilöllä olisi objektiivisesti katsoen hyvä elintaso ja ihmissuhteet, niin subjektiiviselta kannalta katsoen hänen oma kokemuksensa näistä, ja niiden onnellisuutta tuottavuudesta määrää sen, kuinka tyytyväinen ihminen on omaan elämäänsä. Oma sisäinen kokemus vaikuttaa olevan tärkeämpi kuin ulkoisesti havaittavat seikat.

Tässä opinnäytetyössä tarkastellaan nuorten kokemusta omasta hyvinvoinnista Allardtin jaottelun mukaisesti kolmen hyvinvoinnin osa-alueen kautta. On huomattava, että vaikka Allardtin hyvinvointitutkimus on ollut Suomessa hyvin keskeinen, on sitä myös kritisoitu sen eri ulottuvuuksien vertailukelvottomuudesta ja siitä, että sen tärkein havainto oli resurssien ja koetun hyvinvoinnin välisten suhteiden puuttuminen. (Saari 2011: 44).

4.2 Hyvinvointikäsitteet

Hyvinvointia voidaan tarkastella yhteiskunnalliselta kannalta, kuten sosiaalipolitiikassa ja taloustieteessä, jolloin käsitellään hyvinvoinnin poliittisia ja institutionaalisia merkityksiä, tai filosofisesti, jolloin pohditaan mitä hyvinvointi oikein on ja miksi se on tärkeää. Hyvinvointi ei ole itsessään moraalinen arvo, mutta mikäli jonkin politiikan tiedetään edistävän useiden hyvinvointia, on silloin hyvinvoinnin lisääminen moraalisestikin merkittävää. (Lagerspetz 2011: 79–80). Hyvinvointi siis ohjaa myös poliittista toimintaa ja on merkityksellinen asia myös kansantaloudellisesti. Olisi järkevää edistää ihmisten hyvinvointia kuten esimerkiksi asumista, terveyttä ja mielenterveyttä usein eri tavoin. Sosiaalipolitiikka tieteenalana on kiinnostunut juuri edellä mainitusta yhteiskunnallisesta hyvinvoinnista ja yhteiskunnan rakenteista.

Artikkelissaan Hyvinvoinnin filosofia avaa Lagerspetz (2011) jakoa eri filosofisiin näemyksiin hyvinvoinnista. Näistä subjektiivisia hyvinvointiteorioita, jotka liittyvät henkilön itsensä haluihin, kokemuksiin tai mielen liikkeisiin, ovat mielentila- eli kokemusteoriat ja halu- eli preferenssiteoriat. Näissä hyvinvointi riippuu yksilön omasta ajattelusta tai tunteesta. Mielentila- eli kokemusteorioissa hyvinvointi on koettua hyvinvointia, jota klassiset utilitaristit kannattivat. Utilitarismin mukaan jokainen ihminen tavoittelee onnellisuutta. Hyvät teot ovat sellaisia, jotka lisäävät mahdollisimman monen ihmisen hyvinvointia ja onnellisuutta. Utilitarismin mukaan asiat on perusteltavissa, jos niistä seuraa jotain hyvää lisää. Monesti tuo hyvinvointi ja onnellisuus puolestaan on selitetty mielihyvällä tai hyödyllä. Kriittikinä on esitetty, että utilitarismin ongelma olisi siinä, että ihmiset eivät halua hyvinvointia pelkästään siksi, että se on mukavaa tai miellyttävää (Lagerspetz 2011: 86). Hedonismi on kokemuksellinen teoria. Sen keskeinen ajatus on, että kaikki mitä elämässä tapahtuu tai on, välittyy ihmiselle vain kokemuksina, ja sillä onko kyseessä elämys, vai todellinen asia, ei ole merkitystä.

Haluteorioiden eli preferenssiteorioiden keskiössä on halujen tyydyttäminen. Tässä näkemyksessä hyvinvointi liittyy siihen, että ihminen saa sitä mitä itse toivoo. On kuitenkin huomioitava, että mikäli halu tyydytetään, ei siitä välttämättä seuraa se, että ihminen olisi tyytyväinen. Tämä teoria on taloustieteilijöiden suosiossa juuri siitä syystä, että katsotaan halujen ja preferenssien olevan pääteltävissä ihmisten valinnoista. (Lagerspetz 2011: 89–90.) Teorian ongelmana on lähtökohta, että se toteutuuko halut tai toiveet, ei vaikuta siihen miten hyvinvoiva on. Kun hyvinvointi liitetään halujen tyydyttämiseen, pitäisi hyvinvoinnin lisääntyä, vaikka ei olisi tietoinen halujen tai toiveiden toteutumisesta. Toinen

ongelma on se, että voi myös haluta asioita, jotka eivät ole hyväksi. Kyseessä on siis päinvastainen ajatus kuin hedonismissa, sillä siinä taas merkityksen muodostaa se miten jokin lopputulos koetaan tai miten halu on tyydytetty.

Haluteorian ongelmana ovat myös asiat, joiden ihmiset kuvittelevat lisäävän hyvinvointiaan, mutta eivät oikeasti sitä tee. Mikäli ihmisen hyvinvointi on halujen tyydyttämistä, niin silloin hyvinvointia voi parantaa kahdella tavalla, joko antamalla ihmisille mitä he haluavat tai vaikuttamalla heidän haluihin. Tässä taas tulee vastaan ihmisten autonomia ja se, haluaako kyseessä oleva yksilö olla autonominen vai ei. Idealisoitujen halujen teorioiden mukaan hyvinvointi lisääntyisi vain informoitujen ja rationaalisten halujen tyydyttämisellä. Näitä haluja ovat täysin informoidut vaihtoehdot haluista, joita ihmiset kykenisivät virheettömästi järjelemään ja joita he voisivat muodostaa vapaasti ilman psykologisia häiriöitä, painostusta tai häirintää. (Lagerspetz 2011: 89–90.)

Objektiivisia teorioita ovat ns. tarveteoriat ja resurssipohjaiset teoriat. Objektiivisissa teorioissa henkilön hyvinvointi on riippumaton siitä miten hän itse suhtautuu hyvinvointiin vaikuttaviin asioihin. Hyvinvointi liittyy siihen, mitä hänellä on, tai mitä hän on, eikä näihin liity lainkaan mielen sisältöjä. Objektiivisissa listateorioissa on luettelo objektiivisista hyvistä, jotka edistävät hyvinvointia. Ongelmana näissä on, kuka päättää näiden listojen sisällöstä ja millä tavoin ja millä perusteella asiat valitaan listalle. Yksi tunnetuimmista listateorioista on brittiläisten Len Doyalin ja Ian Goughin hyvinvointiteoria, jossa hyvinvointi käsitetään universaalina ja oletetaan, että hyvinvointi on samankaltainen kaikissa kulttuureissa. (Saari 2011: 58).

Maslow`n tarveteoria on varmastikin tunnetuin näistä listateorioista ja siinä on samankaltaisuuksina sekä Allardtin että Doyalin & Goughin teorioihin se, että ennen kuin voidaan toteuttaa ylempiä, henkilökohtaisempia yksilön tarpeita, täytyy pystyä vastaamaan perustarpeisiin. Maslow`n listan alimmalla tasolla ovat yksilön fysiologiset perustarpeet, kuten ravinto ja vesi ja Allardtin teoriassa ne esiintyvät kategoriassa elintaso. Doyal & Gough taas puhuvat perustarpeista ja niitä seuraa välittävät tarpeet, joiden tyydyttäminen on suoraan yhteydessä perustarpeisiin. Ainoastaan Doyal & Gough ovat sitä mieltä, että näissä välittävissä tarpeissa on minimitaso, jonka ylittäminen on tarpeellinen jotta tarve tyydyttyy, muiden teorioissa minimitasoa ei ole. He eivät myöskään näe tarpeiden tyydyttämistä pelkästään yksilön tasolla, kuten Maslow ja Allardt, vaan yksilön hyvinvointiin vaikuttavat asiat ovat suurelta osin sidoksissa yhteiskunnan tarjoamiin edellytyksiin tarpeiden tyydyttämiselle.

Yhdistelmäteorioissa on mukana elementtejä sekä subjektiivisista että objektiivisista teorioista. Lagerspetz huomauttaa mm. Sumnerin (1996) todenneen, että teoriaa on pidettävä subjektivistisena, mikäli siinä on jonkinlainen subjektiivinen aspekti. (Lagerspetz 2011: 89–90.) Näissä näkemyksissä on ongelmana suhde itsemääräämiseen, sillä autonomian edellytyksenä on toiminnan vapaus. Ulkoapäin annetut asiat eivät tunnu omilta silloin kun ihmisellä itsellään ei ole valinnan mahdollisuuksia. Etenkin nuorten kanssa on muistettava, että kun jokin resurssi on olemassa, ei merkitse, että sitä käytetään tai hyödynnetään.

Kun ihminen kokee olevansa oikeutettu toimimaan ja toteuttamaan itseään kiinnostavia asioita, voi hän hyvin. Siksi on myös järkevää tarkastella hyvinvointia yksilön toimintakyvyn kautta ennemmin kuin hänen mielensä sisältöjen tai objektiivisten resurssien kautta. Eudaimonistisia teorioita, joita myös Senin ja Nussbaumin toimintakykyteoriat ovat, on myös kritisoitu. Ensimmäisenä on herännyt kysymys siitä, miten se, mikä hyödyttää miina, voi riippua siitä, millaisia ihmiset yleisesti ovat. Toiseksi on arveltu, että nautinnoilla ja muilla subjektiivisen hyvinvoinnin kokemuksilla on teorioissa liian pieni rooli. Näissä nautinto on vain hyveen mukaisen toiminnan sivutuote, tietynlainen bonus. (Mattila 2016.) Hedonistit puolestaan keskittyvät teorioissaan siihen lähtökohtaan, mikä henkilöstä tuntuu hyvältä ja mikä tuottaa mielihyvää, siis hyvinvointi on nautintoa ja hyvinvoinnin kannalta on väliä onko kokemuksemme miellyttävä vai ei.

Nuoren toimintakykyä voivat alentaa sekä fyysiset että psyykkiset syyt, joita voi olla masentuneisuus, ahdistuneisuus ja koulu-uupumus. Lähes joka kolmannella nuorella on hankaluuksia opiskeluun liittyvissä asioissa, kuten läksyjien tekemisessä ja opetuksen seuraamisessa. (Nuorten toimintakyky 2016). Ongelmat ihmissuhteissa myös alentavat toimintakykyä. Nuorella voi olla hankalaa keskustella asioista vanhempiensa kanssa, jolloin hän jää yksin ongelmiansa kanssa. Tällöin kyky toimia on vajaata ja vaikka olisi ulkoiset edellytykset saada jostakin hyvinvointia ja osallistua hyvinvointia lisääviin asioihin, ei nuori ehkä jaksa tehdä niin, kun on epävarma itsestään tai henkisesti väsynyt.

4.3 Onnellisuuskäsitykset

Yksi näkökulma onnellisuuteen on, että kun ihmisellä on positiivisia tunteita, kuten esimerkiksi iloa, ja mikäli ihminen ei koe negatiivisia tunteita, on hän onnellinen. Tämä on

kuitenkin hyvin kevyt lähtökohta onnellisuudelle, sillä on selvää, että surun, pelon tai muun negatiivisen tunteen poissaolo ei takaa, että ihminen olisi onnellinenkaan. Negatiivisten tunteiden olemassaolo ei myös välttämättä estä onnellisuutta. Pääasiallisesti onnellisuus käsitteenä tuntuu viittaavaan kokemukselliseen asiaan. Toinen näkökulma onnellisuuteen on elämään tyytyväisyys. Jotta voi olla tyytyväinen elämään, on sen täytettävät standardit, joita itse on elämälleen asettanut. Elämään tyytyväisyys sitoo onnellisuuden siihen mikä itselle on merkityksellistä elämässä. (Haybron 2013: 36). Kolmantena näkemyksenä voidaan pitää hedonistista ajattelua, jossa onnellisuus on yhtä kuin mielihyvä. Kukoistaminen oli elämää, jossa ihminen eli hyveiden mukaisesti ja eudaimonia tarkoitti Aristoteleen aikaan onnellisuutta, hyvää elämää, jota voitiin mitata vasta henkilön kuoltua.

Nykyään onnellisuustutkimukseen on erityisesti perehtynyt Daniel M. Haybron. Onnellisuutta hän pitää psykologisena käsitteenä mielentilasta. Hän erottaa termit olla onnellinen ja tuntea onnellisuutta. Onnellisuus on emotionaalista hyvinvointia. Sillä tarkoitetaan ihmisen hyötyä, hyötymistä jostakin, silloin kun käytetään käsitettä hyvinvointi. (Haybron 2013: 10–11.) Onnellisuus jaetaan viiteen teemaan: Security (turvallisuus), Outlook (ajattelutapa), Autonomy (itsemäärääminen), Relationships (ihmissuhteet) ja Skilled and meaningful activity (taitoja vastaava mielekäs toiminta), josta käytetään lyhennettä SOARS, joka englanniksi tarkoittaa liitelyä ja liittoa. (Haybron 2013: 54.) Tästä jo voidaan päätellä, että onnellisuudella tarkoitetaan vapaata oloa, tunnetta, jossa ihminen kokee hallitsevansa omaa elämää.

Tärkein tarve on, että ihminen ei koe olevansa uhattuna millään tapaa. Turvallisuus tarkoittaa, että ihmisen ei tarvitse elää pelossa. Se voi olla joko tunnetta tai kokemusta turvallisuudesta ja turvasta, mutta se voi olla myös materiaalista. Yltäkylläisyys ei välttämättä tee ihmistä onnelliseksi, vaan hän alkaa haluta lisää. Turvallisuudessa on tärkeä sosiaalinen aspekti, jolla tarkoitetaan yksilön asemaa yhteisössä. Sillä tarkoitetaan myös sitä, että ihminen uskoo mahdollisuuksiinsa onnistua jossakin ja että on tarpeeksi aikaa tehdä asioita. Kiire luo stressiä, joka vähentää onnellisuutta. (Haybron 2013: 55–57.) Epäonnistumisen pelko vaikka opinnoissa tai työssä voi siis olla seikka, joka vaikuttaa nuoren onnellisuuteen laskevasti. Onnea ei siis tuo ilmeisesti sekään, että saa materiaalista hyvää, kuten tietokoneita, merkkivaatteita, autoja tai ulkomaanmatkoja vaan silloin voi alkaa pelkäämään, että ei saakaan lisää näitä, tai tahtoo niitä enemmän ja parempia. Mielenrauhalla on myös merkitystä onnellisuuteen. (Haybron 2013: 29).

Ajattelutavalla ei tarkoiteta, että oma asenne ratkaisisi ihmisen onnellisuuden tai että ihminen voisi valita onnellisuuden. Sillä tarkoitetaan sitä miten ihminen suhtautuu tapahtumiin. Suhtautumistavat jaetaan positiivisuuteen, hyväksyntään, välittämiseen ja sisäiseen motivaatioon. (Haybron 2013: 59–64.) Positiivisuutta voi toteuttaa vaikka hullutteleamalla kavereiden kanssa. Hyväksyntä on yksinkertaisimmillaan sitä, että ottaa rennosti ja katsoo mitä elämä tuo tullessaan. Välittämistä voi näyttää auttamalla toisia ja sisäiseen motivaatioon liittyvät ne asiat, joita nuori tekee tekemisen vuoksi, omasta halustaan, vaikkapa vain opiskelee oppimisen ilosta.

Vapaus on onnellisuuden merkittävin lähde, mutta vain jos siihen liittyy oikeus päättää omista asioistaan. Toiset ihmiset ja kommunikointi muiden kanssa on tärkeää. Yksilölle ihmissuhteet ovat kuin vesi kalalle. Niitä ilman ei voi olla. Vaikka olisi kuinka introvertti, saa toisten ihmisten seurasta positiivisia tunteita. Jokainen tarvitsee ihmisen, jolle kertoa omat ajatuksensa ja toiveensa. Ihmisten kunnioittaminen, kuuleminen, huomioiminen ja toisiin luottaminen korreloivat suoraan onnellisuuden tunteeseen. Ihmiset ovat sosiaalisia tuntevia olentoja ja he tarvitsevat toistensa seuraa ollakseen onnellisia. On tärkeää, että voi toteuttaa itseään kykyjä vastaavalla ja mielekkäällä tekemisellä. Tekeminen itsessään auttaa kukoistamaan ja sitä kautta saavuttamaan onnellisuuden. Onnellisuus ei ole vain yksilön asia, vaan siihen liittyy koko ympäristömme ja yhteisömme, missä elämme. Vaikutusta on myös sillä voiko itse valita kuinka ja kenen kanssa asuu ja tuntee olevansa turvassa. Merkitystä on myös sillä, että voi rentoutua ja kokea elämäniloa. (Haybron 2013: 65–76.)

Raha ei suoranaisesti tee onnelliseksi, mutta sen poissaolo vaikuttaa ihmisen mahdollisuuksiin osallistua ja tehdä valintoja, joilla on onnellisuutta lisäävä vaikutus. Loppujenlopuksi onnellisuuteen ei tarvita paljoa, sillä myös hyvin yksinkertaiset asiat voivat tehdä onnelliseksi ja usein nuorelle riittääkin, että elämän perusasiat ovat kunnossa. Riittää kun on katto pään päällä ja tarpeeksi ruokaa sekä ystäviä. Materiaaliset seikat kyllä merkitsevät joillekin paljon, sillä on aivan luonnollista verrata omaa kotia vaikkapa vanhempien kotiin ja toivoa itselle samaa elintasoja. Onnellisuutta lisää se, että saa päättää omista asioistaan ja tehdä asioita itselle sopivassa aikataulussa. Kukaan muu ei määrää nuoren elämästä, vaan hän on oman itsensä herra. On vain muistettava, että vapauten liittyy myös vastuu.

Vaikka onnellisuus on jokaisen ihmisen mielestä olotila, tunnetila, jossa yksilö kokee voitavansa hyvin, on se aikalailla vaikeasti määriteltävissä mitä onni tai onnellisuus ovat. Sen

kuitenkin nähdään olevan jotain positiivista ja hyvää. Onnelliisuutta usein tarkastellaan henkilön itsensä kuvaamien tunteiden ja tuntemuksien kautta. Elämään tyytyväisyys on tapa käsittää onnelliisuus, jossa ajatellaan onnellisuuden olevan jonkinlainen kokonaiskäsitys elämän tilanteestaan, eikä lyhytaikainen tunnetila. Hedonismi käsittää onnellisuuden koostuvan nautinnoista ja siitä, että tuskaa ei ole. Aristoteleen ajatus hyvästä elämästä taas oli eudaimonia, jossa oman tarkoituksensa täyttäminen ja hyveiden mukaan eläminen toi onnen. Nuortenkin voi olla vaikeaa määritellä mitä onnelliisuus heille merkitsee. Siihen voi vaikuttaa oma kypsymättömyys ja se, että ei osata tai halua pohtia käsitettä laajemmin.

Martin Seligman alkoi tutkia onnelliisuutta 1990-luvulla. Hänen mukaansa aito onnelliisuus saavutetaan kun tunnustetaan ja vaalitaan henkilökohtaisia ominaisuuksiamme ja niitä käytetään joka päivä rakkaudessa, työssä, vapaalla ja kasvatuksessa. Hän kehitti onnellisuuden teorian, jossa onnelliisuus muodostuu kolmesta osa-alueesta: positiivisesta tunteesta, sitoutumisesta ja tarkoituksesta. Tämän hän esitti kaavana $O = M + T + H$, jossa M on määräytynyt marginaali, T on elämäntilanne ja H on hallittavat tekijät. Tämän teorian mukaan kielteisyydellämme ja myönteisyydellämme on tietty marginaali. *Marginaaliin* vaikuttaa myös ns. Hedonistinen oravanpyörä. Tällä hän tarkoittaa sitä, että ilo omaisuudesta menee pois nopeasti ja vaikka ihminen saisi ylennyksen tai palkankorotuksen onnellisuuden tunne häviää melko pian. Marginaalilla hän myös tarkoittaa perinnöllisiä ominaisuuksia, joita henkilöllä on. *Elämäntilannetta* tarkoitetaan kaavassa esimerkiksi rahalla, avioliitolla ja koulutuksella. *Hallittavia tekijöitä*, omaa asennetta, on esimerkiksi se, että luopuu siitä ajatuksesta, että mennyt aika määrää tulevaisuuden. Myös kiitollisuus ja anteeksiantaminen kuuluvat hallittaviin tekijöihin. (Seligman 2008: 62–106.)

Useat hyvinvoinnin tutkijat ovat kritisoineet Seligmania siitä, että hän ei tutkimuksissaan mainitse lainkaan Maslow´ta vaikka ensimmäisenä juuri Maslow omista tutkimuksissaan toi esille onnellisuuden teeman. Myös hän itse huomasi kolme kohtaa, jotka ovat riittämättömiä tässä teoriassa. Ensimmäinen seikka on, että onnelliisuus käsitteenä tulkitaan usein iloisena mielenlaatuna. Toisena hän nostaa esiin seikan, että kun onnelliisuutta mitataan asteikolla 1–10, tulokseen vaikuttaa se kuinka juuri sillä vastauksen hetkellä tunnemme. Kyseessä on siis sen hetkinen mieliala, johon vaikuttaa vaikka se, että juuri ennen vastaamista sattuu jotain mukavaa. Kolmas syy siihen miksi teoria on riittämätön, on että se ei kata lainkaan elementtiä, että ihmiset voivat valita asioita juuri niiden itsensä vuoksi. Kuitenkin monet ihmiset haluavat saavuttaa joitain asioita vain saavutuksen vuoksi. (Seligman 2011: 13–15.) Tämän vuoksi hän sitten alkoi kehittää omaa teoriansa

enemmän juuri hyvinvoinnin suuntaan, ja otti siihen mukaan positiiviset ihmissuhteet ja omat aikaansaamiset seikkoina, joiden avulla ihminen voi kukoistaa.

Suomessa filosofi Frank Martela on tehnyt tutkimuksia hyvästä elämästä ja kirjoittanut onnellisuudesta. Hänen mielestä on tärkeää siirtää katse sinne, mikä tekee meidät onnelliseksi, eikä pohtia sitä mitä onnellisuus on. Ihmisen elämän tekee arvokkaaksi ja täyteläiseksi se, että hän etsii vapaaehtoisuutta, kyvykkyyttä, yhteenkuuluvuutta ja hyvän tekemisen tunnetta elämäänsä. Näiden asioiden sivutuotteena tulee onnellisuus, jonka suora tavoittelu saattaa olla jopa haitallista ihmiselle. (Martela 2014: 31). Onnellisuuden tutkiminen on hankalaa, koska käsite itsessään on hyvin subjektiivinen ja eri ihmisille onnellisuus merkitsee eri asioita. Onnellisuus-käsitteen käyttäminen onnellisuuden mittaamiseen on epävarmaa, koska ihmisillä on taipumusta kaunistella asioita jälkepäin, sillä on todettu että valtaosa tunteistamme unohtuu. Tämän vuoksi ihminen on epäluotettava arvioimaan aiemmin kokemiaan asioita. Toisaalta ihminen ei aina myöskään halua myöntää, että oma elämä ei ole sellaista kuin toivoo, eikä hän ole onnellinen. Tämän vuoksi psykologisissa tutkimuksissa, jotka koskevat onnellisuutta, onkin käytetty käsitteitä elämäntyytyväisyys ja positiiviset tunteet. (Martela 2014: 33–34.)

Elämäntyytyväisyys mittarina perustuu odotuksiin ja toiveisiin elämältä. Mitä paremmin ne toteutuvat, sitä tyytyväisempiä ihmiset ovat ja päinvastoin. Tämä mittari riippuu tosin siitä kenen elämään omaa elämää verrataan, jonkun työttömän asunnottoman vai upporikkaan Hollywood näyttelijän. Easterlinin paradoksi on, että resurssin, kuten raha, lisäys ei enää tietyn rajan jälkeen lisääkään onnellisuutta. (Ervasti – Saari 2011: 198). Usein elämäntyytyväisyyttä mitataan kysymyksellä, jossa pyydetään henkilöä arvioimaan elämänsä kokonaisuutena. Vastauksiin kuitenkin vaikuttavat ihmisen sen hetkinen tunne-tila ja muut mielessä olevat asiat. (Martela 2014: 38–39.)

Usein silloin kun tutkitaan onnellisuutta, mittarina on subjektiivinen hyvinvointi. Tämä yhdistää järjen ja tunteet siten, että mittari koostuu positiivisista tunteista, negatiivisista tunteista ja elämäntyytyväisyydestä, jota ihminen itse arvioi. Olisi viisaampaa tarkastella elämäntyytyväisyyttä ja myönteisiä tunteita erikseen, mutta samalla herää kysymys siitä, kumpi niistä on todellista onnellisuutta. (Martela 2014: 40–41.) Mikäli subjektiivinen hyvinvointi muuttuu, ei ole selvää lisääkö tai vähentääkö jokin asia juuri positiivisia tunteita vaiko tyytyväisyyttä elämään.

Näissä onnellisuuden teorioissa onnellisuutta siis mitataan sillä kuinka tyytyväinen henkilö itse on elämäänsä, ja kun halutaan lisätä onnellisuutta, lisätään siis käytännössä tyytyväisyyttä elämään. Näissä keskiössä on henkilön oma kokemus onnellisuudesta tai elämään tyytyväisyydestä. Lisäksi näihin vaikuttaa se arvo, minkä nuori itse antaa eri asioille elämässään. Kun katsotaan nuorten tilannetta tässä valossa, on ilmeistä se, että vaikka nuori on onnellinen asunnon saatuaan, on se kuitenkin pelkästään lyhytaikainen kokemus onnesta ja mielentilana se ei tule jatkumaan kauan. Kun kuvitellaan elämän olosuhteiden muutoksen tekevän onnelliseksi, ei muutos tai uusi olosuhde kuitenkaan jonkin ajan päästä enää tunnu merkitykselliseltä, vaan aletaan toivoa taas jotain muuta. Nuorten elämässä on tärkeässä roolissa ystävyysuhteet, ja niiden puuttuminen pääsääntöisesti myös vaikuttaa henkilön onnellisuuteen. Hyvään elämään katsotaan kuuluvan onnellisuus, iloisuus ja hyväntuulisuus, mutta nuorten olisi hyvä myös tiedostaa, että elämään kuuluu myös negatiivisia tunteita, eikä kukaan voi olla joka hetki onnellinen.

Hyvinvoinnissa on kyse taas pitkäaikaisemmasta, kokonaisvaltaisemmasta asiasta, jossa keskitytään hyvän olon tunteisiin, hyvinvoinnin kokonaisvaltaiseen kokemukseen ja elämän arvoihin ja omiin saavutuksiin ja uskoon omiin kykyihinsä sekä mahdollisuuksiin saavuttaa omassa elämässä jotakin. Se, mitä tämä jokin sitten on, on jokaisen nuoren itse määriteltävä, sillä kaikki ovat yksilöitä ja tahtovat saavuttaa eri asioita. Hyvinvoinnissa on kysymys myös siitä, minkä merkityksen nuori itse antaa asunnolle vaikkapa objektiivisesti katsoen eri toimintojen mahdollistajana. Hyvinvointia voidaan katsoa lisäävän esimerkiksi opiskelu tai työ, jota nuori pystyy tekemään omasta kodista käsin, sen avulla, että hänellä on paikka missä toteuttaa näitä. Töissä käyminen tai opiskelu vaikeutuvat mikäli nuori on vanhempiansa kodissa onneton. Myöskin kavereiden nurkissa majailu vaikeuttaa näitä, sillä nuoren hyvinvointi ei lisäännä jos joutuu olemaan jatkuvasti riippuvainen muista.

5 Tutkimustehtävä ja taustat

Tämän opinnäytetyön tarkoituksena on arvioida sitä, miten asunto vaikuttaa nuorten kokemukseen omasta hyvinvoinnista. Työssä pyritään saamaan selville muutokset nuorten elämänlaatuun omaan asuntoon muuttamisen jälkeen. Tutkimukselta odotetaan tuloksia, jotka ovat hyödynnettävissä heti reaali maailmassa tai jotka ovat siirrettävissä muihin

vastaaviin hankkeisiin. Haluttiin myös nähdä, mitkä tekijät vaikuttavat siihen, että asunto tuottaa hyvinvointia.

Nuorisotutkimuksia on tehty melko paljon 2000-luvulla. Tutkimukset ovat kohdistuneet esimerkiksi syrjäytymisen ehkäisyyn ja nuorten yksinäisyyden kokemukseen (Junttila 2010). Tarja Juvonen (2015) on tehnyt tutkimusta etsivän nuorisotyön problematiikasta ja sen yhtä aikaa metodisista ja käytännöllisiä ongelmista ja siitä, miten toimijuus rakentuu. Tämä opinnäytetyö puolustaa paikkaansa sikäli, että nuorten hyvinvoinnin kokemusta suhteessa oman asunnon saamiseen ei ole suoranaisesti tutkittu, vaikka esimerkiksi Nora Lehtonen (2016) on tehnyt opinnäytetyön pitkäaikaisten asunnottomien ulkona asuvien hyvinvoinnista asunnon saamisen jälkeen.

Vuonna 2013 tehdyssä tutkimuksessa tarkasteltiin suomalaisen väestön koettua elämänlaatua. Mittarina käytettiin EuroHIS-8-mittaria, joka jaottelee elämänlaadun fyysiseen, psyykkiseen, sosiaaliseen ja ympäristöulottuvuuteen, joka myös sisältää asumisen ja toimeentulon. Aineisto on kerätty puhelinhaastatteluna alle 80-vuotialta. Analyysissä elämänlaatua tarkasteltiin ikäryhmittäin. Valtaosa suomalaisista koki elämänlaatunsa hyväksi. Nuorilla elämänlaatua alentaviksi asioiksi nousivat toimeentulon ja asumisen ongelmat. Tutkimusten valossa paras elämän laatu oli työkäisillä työssäkäyvillä, parisuhteessa elävillä ja perheellisillä. Riski huonoon elämänlaatuun oli suurin 18–24-vuotiailla vähän koulutetuilla ja työttömillä nuorilla sekä toimeentulotuen asiakkailla. Tämä ikäryhmä poikkesi selkeästi muusta väestöstä siten, että heillä oli parempi subjektiivinen terveys, tarmo ja toimintakyky, mutta heillä oli samaan aikaan myös ongelmia rahojen riittävydessä ja asumisessa. He olivat tyytyväisiä itseensä ja ihmissuhteisiinsa. Työkyvyttömyys ja työttömyys nähtiin suurimpana hyvinvointia alentavana asiana. Opiskelijoilla oli muita suurempi riski kokea toimeentulon ja asumisen ongelmia. Työllisiin verrattuna myös kotona oleminen, kuten esimerkiksi lasten hoitaminen, oli ympäristöulottuvuuteen liittyvä elämänlaadun riski. (Hannikainen-Ingman – Mukkila – Vaarama 2014: 20–39.)

5.1 Opinnäytetyön suunnittelu

Turvatalon johtaja ja eräs pitkäaikainen työntekijä tavattiin ja turvatalon kriisimajoitus- ja tukitoimintaa kartoitettiin. Myös opinnäytetyön rakenteesta, toteuttamisesta ja teoreetti-

sestä viitekehyksestä kerrottiin. Opinnäytetyöhön liittyvistä toiveista ja yhteistyökumppanin omista lähtökohdista keskusteltiin. Yhdessä myös pohdittiin mahdollisia kysymyksiä, joihin halutaan vastauksia. Tämän jälkeen tutustuttiin hyvinvointiteorioiden lähteisiin sekä kartoitettiin tietoa nuoruuden ja nuorisotyön viitekehyksestä.

Selvityksessä turvatalon työntekijöille kerrottiin mistä on kyse, miksi haastattelut tehdään, kuinka haastattelut ja työ sen ympärillä tapahtuvat, sekä annettiin yhteystiedot, joista toteuttavan tahon tavoittaa. Turvatalon johtaja oli myös kysynyt aiemmin kriisimajoituksesta omaan kotiin siirtyneiltä halukkuutta osallistua haastatteluun, joka on vapaaehtoinen. Siis tutkimussuostumus haastateltavilta on kysytty suullisesti ja he kaikki suostuivat haastateltaviksi. (Tutkittavien itsemääräämisoikeus 2013.) Kymmenestä asunnon saaneesta nuoresta valittiin satunnaisesti kolme, joita pyydettiin haastateltaviksi. Samalla selvisi myös, että eräällä haastatteluun osallistuvalla henkilöllä tilanne oli edelleen kriisiytynyt. Tämä vaati erityistä paneutumista siihen, että hänen yhteystietonsa pysyvät täysin salassa. Tutkijan tulee huolehtia myös siitä, että tutkimukseen osallistuneiden henkilöllisyys ei ilmene esimerkiksi jonkin taustatiedon kautta. (Tuomi – Sarajärvi 2009: 140–141). Tämän opinnäytetyön tekijät ovat myös allekirjoittaneet salassapitosopimukset Vantaan turvatalon kanssa.

5.2 Toteutus ja arviointiprosessi

Henkilötietojen keräämisen tulee perustua jonkinlaiseen tiedontarpeeseen. (Virtuaaliammattikoulu 2007). Tämän vuoksi päädyttiin siihen, että kysyttiin vain vastaajan ikää, sitä kauanko hän on nyt asunut omassa asunnossa ja mistä hän muutti sinne. Mikäli muutto omaan asuntoon tapahtui suoraan turvatalolta, selvitettiin myös se, kauanko hän siellä asui.

Haastattelujen jälkeen tutkimusmateriaali oli tarkoitus litteroida, luokitella ja analysoida. Sen jälkeen kun tulokset oli muodostettu sekä äänitteet että litteroinnit tuhottiin. Opinnäytetyö aloitettiin helmikuun lopussa kartoittamalla turvatalon toimintaa, maaliskuun aikana tutustuttiin teoriaan ja suoritettiin haastattelut, sekä analysoitiin aineisto. Huhtikuun alussa saatiin tulokset kasaan ja valmis opinnäytetyö esiteltiin Vantaan turvatalolla. He hyötyivät opinnäytetyöstä saadessaan tietoa siitä miten asunto on nuoren itsensä mielestä vaikuttanut hänen hyvinvointiinsa. He voivat hyödyntää saamaansa tietoa omassa

toimintasuunnitelmassaan ja henkilöstöstrategiassa tai vapaaehtoisten resurssien suunnittelussa ja käyttämisessä.

6 Menetelmällinen ratkaisu

Laadullisessa eli kvalitatiivisessa tutkimuksessa lähtökohtana on todellisen elämän kuvaaminen. Tutkimuksessa pyritään tutkittavan kohteen mahdollisimman kokonaisvaltaiseen tutkimiseen joskin tutkijan omat arvot voivat vaikuttaa tulokseen. (Hirsjärvi – Remes – Sajavaara 2005: 152). Haastattelu sinänsä ei kuulu pelkästään kvalitatiiviseen tutkimukseen, mutta se on järkevä tapa selvittää mitä jollakulla on mielessä. Haastattelulle on tyypillistä vuorovaikutustilanteena se, että haastattelija on ennalta suunnitellut sen, ohjaa sitä, ja joutuu myös mahdollisesti motivoimaan haastateltavaa ja pitämään haastattelua yllä. Puolistrukturoidussa haastattelussa kysymysten järjestys ja muoto on kaikille sama, mutta haastattelija ei anna vastausvaihtoehtoja vaan haastateltava saa vastata omin sanoin kysymyksiin. (Eskola – Suoranta 2001: 85–86.) Haastatteluja suunniteltaessa päädyttiin laatimaan kysymykset teemojen mukaan ja käyttämään avoimia kysymyksiä. Haastattelun edetessä haastattelija voi kysyä tarkentavia- tai lisäkysymyksiä mikäli haastateltavan vastuksessa tulee esille jotain sellaista, joka vaatii tarkentamista ja on olennaista tutkimuksen kannalta. Nämä kysymykset voivat olla myös suljettuja.

6.1 Aineiston kerääminen

Haastattelut olivat puolistrukturoituja teemahaastatteluja, jotka tehtiin kahden haastateltavan omassa kodissa ja yhden haastattelu tehtiin turvatalon tiloissa. Haastattelut toteutettiin yksilöhaastatteluina, sillä näille nuorille omat asiat ovat arkoja, ja muiden läsnäolo saattaisi myös muuttaa heidän vastauksiaan sosiaalisten paineiden takia tai siksi, että he arastelevat muita nuoria. Oletuksena oli että saadaan erilaisia ja monipuolisempia vastauksia kun jokainen vastaaja haastateltiin erikseen. Haastateltavat olivat iältään 19, 20 ja 24 vuotta.

Teemahaastattelussa haastattelu kohdennetaan joihinkin määrättyihin aihepiireihin ja haastattelu suunnataan tutkittavan henkilön subjektiivisiin kokemuksiin. (Hirsjärvi –

Hurme 2008: 47–48). Haastattelut nauhoitettiin kahdella eri laitteella tulosten tallennuksen varmistamiseksi. Laitteina käytettiin iPhonea ja iPadia, joissa käytettiin Äänitykset-ohjelmaa, jonka avulla aineiston käsittely hidastustoiminnon ansiosta helpottui. Sen jälkeen aineisto litteroitiin. Ennen haastatteluja pohdittiin suuria linjoja ja minkälaisiin kysymyksiin haetaan vastauksia. Pohdittiin mahdollisia ongelmia ja etsittiin apusanoja, joilla voitaisiin selittää sanoja, mikäli haastateltavat eivät ymmärrä tarpeeksi suomea. Sen jälkeen vasta lopuksi luotiin yksittäiset kysymykset kuhunkin teemaan. Haastattelukysymyksissä keskityttiin Allardtin jaotteluun ja kysymykset valikoitiin siten, että ne kattaisivat mahdollisimman laajasti kukin oman alueensa (ks. Liite 1). Haluttiin löytää vastauksia miten haastateltavien elämä oli muuttunut ja minkälaisena he itse sen juuri nyt kokivat.

Haastattelut suoritettiin rauhallisissa olosuhteissa. Jokaiselle haastateltavalle kerrottiin aluksi, että haastattelua tehdään opinnäytetyötä varten. Heille kerrottiin, että heillä on oikeus keskeyttää haastattelu milloin vain ja pyydettiin kysymään jos eteen tulee sellainen kysymys, mitä he eivät ymmärrä. Haastateltavilta kysyttiin haluavatko he saada opinnäytetyön itselleen ja se luvattiin toimittaa heille turvatalon välityksellä mikäli niin tahtovat. Haastateltaville kerrottiin myös, että heitä ei voida yksilöidä eikä vastauksia kohdentaa juuri häneen. Jokainen haastateltava sai haastattelua varten yksilöidyn tunnuksen A1, A2 ja A3. Tämä on tärkeää vastaajan turvallisuuden ja anonyymiyden vuoksi. Tässä vaiheessa myös kerrottiin, että kun verrataan aikaa ennen ja nyt, tarkoitetaan aikaa ennen turvatalolle menemistä.

Kaksi vastaajista oli ulkomaalaistaustaisia, joten tarpeeksi kattavia alakysymyksiä oli pohdittu valmiiksi varalle avaamaan käsitteitä, joita oletettiin olevan vaikeammin ymmärrettäviä. Haastattelut oli tarkoitus käydä suomen kielellä, mutta erään haastateltavan kohdalla jo haastatteluun valmistautuessa kerrottiin, että mikäli hän kokisi vastaamisen ja kysymykset suomeksi vaikeana, hän saisi keskeyttää ja kysyä tarkentavia kysymyksiä ja mikäli hän pyytäisi, haastattelu voitaisiin tehdä englanniksi. Haastateltavan pyynnöstä haastattelun kieli vaihdettiin englanniksi. Vastaajan englannin kieli oli hyvä, ja myös haastattelija oli erittäin tottunut englannin kielen käyttäjä, joten kielenvaihdolla ei ollut muuta vaikutusta haastatteluun kuin se, että vastaaja ymmärsi kysymykset paremmin ja pystyi vastaamaan laajemmin kuin jos olisi käyttänyt suomen kieltä.

Jokaisen haastattelun lopussa viimeisen vastauksen jälkeen pyydettiin haastateltavaa vielä miettimään jäikö aiemmista kysymyksistä mieleen jotain mitä hän tahtois täyden-

tää. Ensimmäisen haastattelun jälkeen haastateltavalta pyydettiin palautetta itse haastattelusta. Tarkoituksena oli selvittää oliko kysymyksissä joitain sellaisia, joita hänen oli hankala ymmärtää tai hahmottaa, oliko kysymyksissä jotain sellaista mitä hän itse kysyisi jollain toisella tavalla, tai oliko joitain kysymyksiä, jotka pitäisi kysyä vielä pienemmissä osissa. Palautteen perusteella haastatteluita jatkettiin samalla tavalla. Todettiin, että ei riitä kysyä pelkästään mitä henkilö harrastaa, vaan on kysyttävä mitä hän tekee vapaa-aikana. Kaikkea vapaa-ajan toimintaa haastateltavat eivät miellä harrastuksiksi, vaikka ne ovat mielekästä ja merkityksellistä toimintaa ja siksi kysymys harrastuksista vaihdettiin kysymykseksi vapaa-ajasta. Jokaisen haastattelun lopuksi vastaajaa kiitettiin ja muistutettiin, että heitä ei voi tunnistaa vastuksista ja heidän tietonsa pysyvät vain tutkijoiden hallussa siihen saakka kunnes ne asian mukaisesti tuhoetaan ja että heillä on edelleen oikeus vetäytyä pois tutkimuksesta ilmoittamalla siitä joko puhelimitse tai turvatalon välityksellä.

6.2 Aineiston analyysi

Haastatteluaineisto analysoitiin jakamalla kaikki vastaukset eri teemoihin. Puolistrukturoitu haastattelu helpottaa haastattelujen litteroinnissa, sillä vastaukset on helppo lokeroida valittujen otsakkeiden eli haastattelussa käytettyjen teemojen alle. Litteroidun aineiston pohjalta voi luokitella ja järjestellä haastatteluissa nousseet olennaiset seikat eri teema-alueiden mukaan (Hirsjärvi – Hurme 2008: 147). Kaikki kolme haastatteluäänitettä litteroitiin Word-tiedostoiksi. Haastattelujen pituudet vaihtelivat, joten myös litteroiduista dokumenteista tuli eripituisia. Pituudet vaihtelivat viiden ja kahdentoista sivun välillä. Litterointi tehtiin sanasta sanaan, tauot merkittiin pisteillä ja muut ilmaisut merkittiin hakasulkeilla. Litteroinnissa käytettiin Arial-fonttia, jonka kokona oli 11 ja rivivälinä oli yksi. Yksi litteroinneista tehtiin suurimmaksi osaksi englannin kielellä kuten haastattelukin. Tämän jälkeen haastattelut kuunneltiin vielä uudelleen kaksi kertaa ja litteroinnit tarkistettiin mahdollisten virheiden ja sanojen puuttumisen varalta.

Sen jälkeen litteroitu teksti koodattiin. Värikoodiksi sovittiin yhdeksän eri väriä, siis jokaiselle kolmelle teemalle ja kolmelle haastateltavalle eri värit. Molemmat opinnäytetyötä tekevät henkilöt tekivät oman koodauksen, joita sen jälkeen verrattiin keskenään, jotta saatiin mahdolliset näkemuserot selville. Saatiin myös selville se, voiko jonkin yksittäisen

asian nähdä sekä arvona että resurssina. Tämä auttoi huomaamaan voiko jonkin yksittäisen seikan luokitella usealla eri tavalla. Värikoodaamisen jälkeen tulokset siirrettiin Excel-taulukkoon. Taulukko oli tehty vastaamaan kolmea pääteemaa, mutta työstettävyyden vuoksi ne jaettiin teemoittain eri työkirjasivuille, jossa ne ryhmiteltiin siten, että haastateltavien vastaukset saatiin samoille vaakariveille. Jokaiselle tutkittavalle teemalla oli lisätty sarakkeet ennen ja nyt, joka helpotti tarkastelua siten, että vertailua voitiin tehdä ennen asunnon saantia ja sen jälkeen.

Aineisto analysoitiin käyttäen jäsentelyssä Erik Allardtin pohjoismaita vertailevassa, hyvinvointia ja tarpeentyydytystä koskevassa haastattelututkimuksessa käyttämiä hyvinvoinnin ulottuvuuksia. Hänen mukaansa hyvinvointi on tila, jossa ihmisillä on mahdollisuus saada keskeiset tarpeensa tyydytyviksi. Erityyppiset tarpeet on luokiteltu kolmeen perusluokkaan: elintaso, yhteisyyssuhteet ja itsensä toteuttaminen. Jokainen hyvinvoinnin perusluokka on jaoteltu myös osatekijöihin. *Elintasoon* kuuluvat yksilön tulot, asumistaso, työllisyys, koulutus ja terveys. *Yhteisyyssuhteisiin* sisältyvät suhde lähiyhteisöön, naapuruussuhteet sekä perhe ja ystävyysuhteet. *Itsensä toteuttaminen* koostuu arvonnosta, korvaamattomuudesta, poliittisista resursseista, sekä mielenkiintoisesta vapaaajan toiminnasta. (Allardt 1976: 21–50.) Kaikki kaksitoista osatekijää voidaan nähdä sekä arvoina sinänsä tai resursseina. Haastateltavien vastaukset jaettiin kolmeen pääluokkaan. Jo tässä vaiheessa voitiin huomata yhteisiä piirteitä vastauksissa, vaikka haastatteluihin osallistuneiden taustat ja elämäntilanteet olivat erilaiset.

6.3 Tutkimuksen luotettavuus ja eettisyys

Laadullisessa tutkimuksessa luotettavuutta arvioidaan läpi koko tutkimusprosessin ja tutkija on itse keskeisin luotettavuuden kriteeri, sillä tutkimus sisältää tutkijan omaa pohdintaa. (Eskola – Suoranta 2009: 211–212.) Tämä opinnäytetyö sisältää pohdintaa, joka perustuu tekijöiden tulkintoihin aineistosta ja sen tuloksista. Omat tunteet, olettamukset ja kokemukset on pidetty tulkintojen ulkopuolella ja johtopäätökset pohjautuvat ainoastaan kerättyyn aineistoon. Ajatellaan, että tutkimus on luotettava, jos kaksi tulkitsijaa päätyvät samanlaiseen tulokseen esimerkiksi ymmärtäessään haastateltavan vastauksen samoin (Hirsjärvi – Hurme 2008: 186). Koska opinnäytetyö on tehty parityönä, haastateltavien vastauksia on pystytty tulkitsemaan ja analysoimaan yhdessä ja keskustelemaan haastateltavien vastauksista ja siten saamaan luotettavampi käsitys tuloksista.

Työvaiheet on kuvailtu mahdollisimman johdonmukaisesti, huolellisesti ja avoimesti. Pyrittiin siihen, että työ on laadultaan hyvää, jonka vuoksi oltiin lähdekriittisiä ja käytettiin mahdollisimman vähän verkkojulkaisuja sekä tarkistettiin lähteiden ajankohtaisuus. Haastatteluista tehdessä kiinnitettiin huomiota siihen, että kaikki teemat käsiteltiin. Nuorille selitettiin haastatteluissa käytettävät käsitteet, kuten elintaso, siksi että haastateltaville ei jäisi epäselvyyttä mitä jokin käsite tarkoittaa. Opinnäytetyön luotettavuuden kannalta on tärkeää, että haastattelukysymykset tulivat haastateltaville oikein ymmärretyiksi ja siksi kieltä päädyttiin vaihtamaan kesken yhden haastattelun. Litteroinnissa oltiin tarkkoja ja työskenneltiin huolellisesti ja haastattelut kirjoitettiin sanasta sanaan, jotta merkitys ei muuttuisi ja tulokset pysyisivät totuudenmukaisina. Aineistosta on otettu sitaatteja tukemaan tuloksia ja tuomaan haastateltavan ääni näkyviin, jotta lukija voi paremmin arvioida tulosten ja johtopäätösten luotettavuutta.

Opinnäytetyössä eettisyys oli läsnä alusta loppuun. Tutkimussuunnitelma esitettiin turvatalolle hyvissä ajoin ennen tutkimuksen alkamista ja tutkimuslupa pyydettiin suullisena. Haastatteluluvat taas turvatalon johtaja kysyi suoraan nuorilta, jotka olivat valikoituneet haastatteluun, ja välitti tiedon tutkijoille. Haastatteluiden aluksi asia varmistettiin vielä kerran. Haastattelutilanteissa pyrittiin rennon ja keskustelevan ilmapiirin luomiseen ja kaikkia haastateltavia kohdeltiin asianmukaisesti ja tasapuolisesti. Teemahaastattelu mahdollisti etenemisen nuoren tahdissa ja hänen haluamaansa suuntaan. Haastatteluissa käytettiin pääsääntöisesti avoimia kysymyksiä ja nuorille annettiin aikaa vastata rauhassa. Johdattelevia kysymyksiä ei käytetty ja mikäli esimerkiksi tukiverkoista kysyttäessä turvataloa ei olisi mainittu, sitä ei myöskään olisi tuotu esille.

Tietosuoja varmistettiin siten, että laitteet joilla haastattelut tehtiin, olivat ainoastaan tutkijoiden omassa käytössä niin kauan kunnes aineisto oli käsitelty ja tuhottu asianmukaisesti. Nuoren itsemääräämisoikeudesta pidettiin huolta siten, että hän tiesi omat oikeutensa keskeyttää tai lopettaa haastattelu niin halutessaan. Lisäksi heille muistutettiin oikeudesta kysyä uudelleen kysymykset, joita ei ymmärtänyt. Opinnäytetyö on toistettavissa samassa tai samankaltaisessa ympäristössä.

7 Tutkimuksen tulos

Tässä luvussa esitellään tulokset hyödyntämällä kolmea pääteemaa ja niiden alateemoja, joita on käytetty haastatteluaineiston analyysissä. Ensin käsitellään tutkimuksen tulokset ensimmäisestä pääteemasta, joka on elintaso. Siihen liittyvät alateemat ovat tulot, asuminen, työllistyminen, terveys ja koulutus. Seuraavaksi esitellään tulokset teemasta yhteisyyssuhteet, joka jaetaan kolmeen osa-alueeseen: naapuruussuhteet, suhde lähiyhteisöön sekä perhe ja ystävyysuhteet. Lopuksi tarkastellaan tuloksia teemasta itsensä toteuttaminen, joka jaetaan neljään eri osatekijään: maine ja arvovalta, välttämättömyys tai korvaamattomuus, poliittiset resurssit sekä mielenkiintoiset vapaa-ajan toiminnot.

7.1 Elintaso

Elintaso liittyy niihin tarpeisiin, joiden tyydytys määrittyy aineellisten resurssien myötä (Allardt 1976: 32). Haastateltavien asumismuoto on vuokra-asunto kerrostalossa. Kaksi vastaajista oli asunut omassa asunnossaan noin puoli vuotta ja yksi vastaajista oli asunut omassa asunnossa vähän yli vuoden. Yksi haastateltavista asui Monika-Naiset ry:ltä vuokraamassaan huoneistossa ja kaksi asui Nuorisosäätiön vuokra-asunnoissa. Haastatteluissa selvitettiin keitä talouteen kuului ja kuinka tyytyväinen henkilö oli asumiensa. Haastateltavista kaksi asui yksin ja yksi vauvansa kanssa. Kaikki olivat erittäin tyytyväisiä asuntoonsa, sillä ne olivat siistejä ja moderneja, ja niissä oli kaikki tarvittavat kodinkoneet ja laitteet.

Haastatteluissa pyydettiin nuoria kertomaan kodistaan ja asumisestaan. Asuminen omassa kodissa koettiin mieluisaksi. Vastauksista käy ilmi, että omassa kodissa tärkeintä on, että saa itse päättää omista asioistaan. Lähes jokainen vastaaja tuo myös esille oman rauhan ja yksityisyyden tärkeyden. Koettiin tärkeäksi, että omassa kodissa saa olla rauhassa ja yksin, jos niin haluaa. Aineistosta kävi ilmi, että nuorilla on turvallinen olo asua omassa asunnossa. Useimmat näkivät asunnon paikkana, jossa oli oma rauha, mikä oli aiemmin puuttunut. Nuoret sanoivat, että asunto merkitsi heille turvapaikkaa, jossa voi levätä ja olla turvassa. Turvallisuus nähdään tässä selkeästi myös resurs-

sina, joka merkitsi sitä, että henkilö ei kokenut fyysistä eikä henkistä väkivaltaa. Haastatteluissa nousi esille usean vastaajan aiemmat kokemukset henkisestä väkivallasta ja eräs vastaajista oli kokenut myös rajua fyysistä väkivaltaa.

A2: "Mä oon saanu kaiken. Asunnonoon saanut sitä kautta ihan kaiken ...mulla on ihan oma elämä, se on tosi hyvä [naurahtaa]."

Aineistosta nousi vahvasti esille, että asunto helpotti elämistä konkreettisesti. Haastateltavat mainitsivat asunnon paikkana, jossa työ, opiskelu ja vanhemmuus mahdollistuivat. Yksi haastatelluista nuorista kertoi, että hänen kodin ja oppilaitoksen välinen matkansa lyheni huomattavasti, ja sen vuoksi hänellä oli enemmän aikaa käytettävänä. Aika itsessään on myös resurssi, jonka katsotaan kuuluvan elintason.

Allardtin teorian (1976) mukaan työ ja opiskelu ovat tärkeitä hyvinvoinnin ulottuvuuksia. Myös aineistosta tämä nousi odotetusti esille. Sekä työ, että opiskelu oli tärkeä resurssi haastateltaville. Oman asunnon saatuaan nuoret pystyivät keskittymään opiskeluunsa paljon paremmin kuin aiemmin. Mielekäs työ tai opiskelu ovat ihmiselle todella merkityksellisiä. Kävi ilmi, että yksi nuorista oli saanut työpaikan ja hän oli siitä todella iloinen ja onnellinen. Nyt hän pystyi huolehtimaan omasta taloudestaan itse haluamallaan tavalla ja myös päätti omista hankinnoistaan. Kaikki haastateltavat olivat tyytyväisiä omaan tilanteeseensa ja kokivat asunnon myötävaikuttaneen huomattavasti olosuhteisiinsa.

Kaikki haastateltavat kuvasivat tulojaan riittäviksi ja kaikilla tulot olivat parantuneet. Palkkatuloja sai vain yksi vastaajista ja muut saivat erilaisia Kelan etuuksia. Haastateltavien muina tuloina olivat opintotuki, äitiyspäiväraha, asumistuki, lapsilisä ja perustoimeentulotuki. Eräällä vastaajista tilanne oli muuttunut siten, että aiemmin vanhempi oli huolehtinut asumiseen liittyvistä kuluista sekä ruuasta, ja henkilön itsensä ansaitsemat pienet sivutulot hän oli voinut käyttää haluamallaan tavalla. Enää hänellä ei ollut sivutuloja, mutta vastaavasti hän oli saanut asumistukea Kelasta oman asuntonsa asumismenoihin, joten tulot olivat todellisuudessa parantuneet. Hän koki, että vaikka tulot riittivät menoihin, on hänen silti oltava tarkka ja valittava tarkoin mihin jäljelle jäävät rahansa käyttää. Hän koki kuitenkin tulevansa toimeen ja oli tyytyväinen tuloihinsa ja jopa siihen, että joutui itse huolehtimaan taloudestaan. Tulot ovat resurssi, joiden avulla mahdollistuu monenlaisen hyvän hankkiminen ja saavuttaminen. (Allardt 1976: 121).

Erään vastaajan tulot olivat parantuneet ansiotyön myötä. Asunto mahdollisti sen, että hän pystyi käymään töissä ja saamaan palkkaa. Hänen kohdallaan tulot muuttuivat täysin, sillä aiemmin hänellä ei ollut lainkaan tuloja. Hän oli täysin varaton, sillä hän ei kuulu Suomen sosiaaliturvan piiriin. Nyt hän pystyi itse huolehtimaan vuokrastaan, laskuistaan ja muista menoistaan itsenäisesti ja hänen elintasonsa oli noussut merkittävästi. Erään toisen haastateltavan tulot olivat taas parantuneet juuri sen vuoksi, että hän pääsi Suomen sosiaaliturvan piiriin.

A3: ” Ja joo olen todella onnellinen, että ne autoivat mua ja sain oman kodin ja nyt mä asun täällä ja tiedän miten toimia ja mulla on työ. Olen tottunut Suomeen ja mitä Suomi on, millainen tilanne täällä on ja miten mun tulee olla. Tiedän kaikki säännöt, en tietysti ihan kaikkea, mutta tiedän suurimman osan asioista, ainakin ne mitä tarvitsen.”

Yllättävää oli, että aineistosta ei noussut juuri lainkaan esille nuorten tarve omistaa tavaroita, vaan haastateltavat olivat tyytyväisiä siihen mitä omistivat. Eräs haastateltavista muutti omaan asuntoon yksin erottuaan avioliitosta. Hän ei ollut omistanut ennen muuttoa mitään, joten kaikki objektiivisesti havaittavat aineelliset resurssit olivat uusia ja paransivat hänen elintasoaan.

Kaikki vastaajat kokivat terveytensä parantuneen oman asunnon myötä. Tämä mahdollistui sillä, että oli paikka missä nukkua tarpeeksi, missä voi ruokailla säännöllisesti ja pitää huolta omasta hyvinvoinnista. Erään haastateltavan mukaan asunto merkitsi hänelle koko elämää. Allardt (1976) määrittää asunnon kuuluvaksi elintasoon (having) ja olevan siten tärkeä osatekijä ihmisen hyvinvoinnille. Asunto on siten konkreettinen objektiivisesti havaittava hyvinvointia lisäävä seikka. Sitä voidaan myös tarkastella subjektiivisesti siten, että se nähdään joidenkin asioiden tai toimintojen mahdollistajana. Henkinen hyvinvointi lisääntyi kaikilla vastaajista. Olo oli vapautuneempi ja onnellisempi kahdella vastaajista. Eräs vastaaja sanoi, että olisi nyt kuollut mikäli hän ei olisi saanut apua ja asuntoa. Yhdessä tapauksessa kun nuoren henkinen hyvinvointi parani, koki hän sen vuoksi saaneensa enemmän aikaa käyttöönsä. Vaikka hänellä aiemminkin oli aikaa, ei hän kyennyt tekemään juuri mitään. Hyvinvointi ja terveys ovat usein käsi kädessä, mutta tässä opinnäytetyössä ei tarkasteltu lainkaan fyysisen terveyden merkitystä hyvinvoinnille, koska se on hyvin laaja-alainen asia.

7.2 Yhteisyyssuhteet

Ihmissuhteet ovat tärkeitä ja tietoa etsittiin haastateltavien tämän hetkisistä perhesuhteista, esimerkiksi elikö hän parisuhteessa vai yksin, oliko hänellä lapsia ja millaiset hänen suhteensa omaan lapsuuden perheeseensä ja sukulaisiinsa olivat. Samoin hänen ystävyssuhteitaan sekä suhteita naapurustoon ja lähiympäristöön kartoitettiin. Eräs haastateltava kertoi aiemmin perheeseensä kuuluneen pikkusiskon, isoveljen ja isän. Omilleen muuttamisen jälkeen hän tapasi pikkusiskoaan harvemmin, mutta vastaavasti suhde isoveljeen oli tiivistynyt. Tämän lisäksi hän tapasi nyt tätejään kun taas suhde isään oli kokonaan poikki. Suhteen katkeaminen oli haastateltavalle helpotus ja siten hyvä asia, joka lisäsi hänen hyvinvointiaan.

Erään toisen haastateltavan lähipiiriin kuului äiti, johon hän piti yhteyttä säännöllisesti, koska myös hän asui pääkaupunkiseudulla. Isä asui toisessa massassa, joten yhteydenpito oli harvempaa, mutta kuitenkin säännöllistä. Mikäli vastaaja ei olisi saanut omaa asuntoa, hän olisi joutunut muuttamaan lapsensa kanssa isänsä luokse. Nyt oma asunto mahdollisti Suomeen jäämisen äidin ja kolmen veljen lähelle. Kahteen isoveljeen hän piti yhteyttä Facebookissa. Hän oli yksinhuoltaja, mutta lapsen isä piti tiivistä yhteyttä lapseen, jonka tapaamisen asunto mahdollisti. Parisuhde lapsen isän kanssa oli haastatteluhetkellä epäselvä, mutta välit olivat hyvät ja asunto tarjosi mahdollisuuden selvittää suhteen jatko. Oma lapsi näyttäytyi voimavarana elämässä.

Yksi haastateltavista oli täysin ilman perhettä. Hän joutui pakenemaan väkivaltaisesta suhteesta turvataloon. Erottuaan hän menetti yhteyden sekä ex-puolisoonsa että tämän lähisukulaiseen, jotka molemmat olivat väkivaltaisia. Hänen kokemuksensa tästä menetyksestä oli pelkästään positiivinen. Sen sijaan negatiivisena hän koki sen, että erottuaan hänen lapsuudenperheensä ja sukunsa hylkäsivät hänet täysin. Tämä johtui perheen kulttuurista ja uskonnosta. Aineistossa korostui ajatus siitä, että vaikka perhe on tärkeä, on toisinaan parempi olla ilman perhettä. Joskus perhe aiheuttaa henkilölle niin paljon henkistä kärsimystä, tai jopa fyysistä haittaa, että on viisaampaa olla oma yhden hengen perheensä. Tällöin vaikka varsinaista perhettä ei ole ympärillä, voi ihminen olla täysin tyytyväinen omaan perheyksikkönsä.

Ystävyssuhteet nousivat esiin erittäin tärkeänä seikkana haastatelluille nuorille. Kaikki vastaajat nostivat esiin sen, että ystävät ovat tärkeitä. Myös mahdollisuudet ystävien ta-

paamiseen olivat parantuneet siksi, että heitä oli helpompi tavata lyhentyneiden välimatkojen vuoksi ja koska asunto tarjosi paikan, jossa pystyi vapaasti tapaamaan ystäviään. Yksi haastatelluista korosti, että ystävyysuhteet olivat muuttuneet läheisimmiksi ja niitä oli tullut enemmän. Aiemmin hän ei ollut voinut eikä halunnut pitää yllä ystävyysuhteita.

A1: ”Siis mikä mun mielestä on se isoin mitä mulle on tullu, mistä mä oon tosi ilonen, on kaverisuhteet. Et ennen ne oli semmoset niinku vaan kaverisuhteita [naurahtaa], ei semmost niinku ystävyysuhteita. Nykyään ne on paljo läheisemmät ja mä koen sen itse sillee tosi kivaks että pystyy jakaa asioita, mitä ehkä silloin puolvuotta sitte ei pystyny jakaa, ei halunnu jakaa. Nyt kun musta on tullu sellanen avoimempi, niistä suhteista on tullu paremmat, ja se on vaikuttanu muhun paljon.”

Myös toinen haastateltava kertoi, että hänellä oli ollut aiemmin viikonloppukavereita, joiden kanssa hän oli käynyt ulkona. Nyt hän taas vietti aikaa toisen tyyppisten ystävien kanssa, joilla oli lapsia. Yhdellä vastaajista ei ollut työkavereiden lisäksi tällä hetkellä ystäviä tai tuttavuuksia. Ainoat ihmiset hänen elämässään olivat turvatalon henkilökunta ja vapaaehtoiset, joita hän kävi tapaamassa turvatalolla silloin tällöin. Hän kuitenkin piti yhteyttä toisiin ihmisiin osallistumalla keskusteluihin internetin keskustelupalstoilla. Muutkin vastaajat pitivät säännöllisesti yhteyttä ystäviin sosiaalisessa mediassa, etenkin Facebookissa. Tänä päivänä ystävyysuhteet voivat olla myös virtuaalisia, mikä ei vielä Allardtin tehdessä tutkimustaan ollut mahdollista.

Aineistosta nousi vahvasti esille Vantaan nuorten turvatalon henkilökunnan antaman tuen ja avun merkitys. Muita turvaverkkoja nuoret sanoivat olevan ystävät ja jotkut sukulaiset. Perhe ei välttämättä noussut esiin lainkaan turvaverkkona. Nuoret kertoivat tarvitsevänsä toisinaan apua arjessa tai tahtoivat keskustella sellaisen aikuisen kanssa, jonka kokivat luotettavaksi. Eräälle vastaajista turvatalon tuki oli nyt sitä, että häntä käytiin tapaamassa ja hän oli itse yhteydessä henkilökuntaan jos hänellä oli tarvetta siihen.

A1: ”Siis [yskähtää] niin yksi mikä mulle on ehkä se isoin ja tärkein, ehkä jollakin tavalla periaatteessa se ainut ... kun täällä ollaan käsitelty niitä asioita syvällisesti ja mietitty niitä asioita et mistä ne tulee ja miks ne on tälle ja näin pois päin. Se on ollu, niinku sellasta puoliterapiaa.”

A3: ”Jos mä tartten apua johonkin ongelmaan, niin tietysti ne aina sanoo ett tervetuloa... jos mua masentaa ja tartten jutustelua, jotain hyvää juttelua tai neuvoo niin

mä voin mennä sinne ja siellä on ihmisiä. Siellä on hyviä ihmisiä... ne ei koskaan sano että sä et vois tehdä jotain, ne aina auttaa.”

Haastateltujen mielestä turvatalolta saatu tuki oli todella tärkeää ja arvokasta. Se oli heidän mielestä juuri sellaista kuin he tarvitsivat. Aineistosta heräsi ajatus, että turvatalolla olisi sellaisia vapaaehtoisia, joista nimettäisiin nuorelle tukihenkilö, jolle hän voisi soittaa silloin kun hänellä olisi jotain pohdittavaa. Tälle henkilölle tulisi voida soittaa aluksi vaikka joka päivä ja sitten jatkossa tarpeen mukaan. Tukihenkilöllä pitäisi olla aikaa vastata nuoren kysymyksiin ja keskustella ongelmista ja olla aidossa vuorovaikutuksessa nuoreen.

Jokainen nuori itsenäistyy omaa vauhtiaan ja omalla tavalla. Siihen vaikuttavat useat eri seikat perhetaustasta ja rakenteesta aina ystäviin ja aivojen kehitykseen saakka. (Sinkkonen 2010: 63). Aineistosta nousi esiin arvostus ja lämpö nuorten turvatalon henkilökuntaa kohtaan. Nuoret toivat esiin, että he uskaltavat kysyä neuvoa henkilökunnalta ongelmatilanteisiinsa. Haastateltavat myös kokivat, että heistä oltiin aidosti kiinnostuneita ja heistä välitettiin. Eräs vastaajista kävi turvatalolla edelleen säännöllisesti ja piti tärkeänä sitä, että sai keskustella mieltä painavista asioista luotettavan aikuisen kanssa. Nämä keskustelut olivat auttaneet häntä tulemaan positiivisemmaksi, avoimemmaksi ja iloisemmaksi ihmiseksi. Ihmisen hyvinvoinnin kannalta on tärkeää, että hän on yhteydessä toisiin ihmisiin. (Allardt 1976: 31).

Oli yllättävää, että rakkaus ja parisuhde eivät tulleet erityisesti esille haastatteluissa tärkeinä. Ainostaan yksi haastateltavista mainitsi asiasta ja hänen kohdallaan kyseessä oli se, että parisuhde ei ole juuri nyt ajankohtainen tai tavoiteltu asia. Koska haastateltavat eivät erikseen tuoneet asiaa esille, tulkittiin heidän olevan tyytyväisiä tämän hetkeen statukseensa.

Naapuruussuhteet eivät oletetusti nousseet vahvasti esiin aineistosta. Eräs nuorista kertoi olevansa normisuomalainen, joka tuntee naapurit ulkonäöltä ja tervehtii tavatessa, mutta lähempää tuttavuutta ei ole, eikä haluakaan siihen. Eräs vastaajista oli kuitenkin saanut asunnon myötä naapurista uuden ystävän, jonka kanssa hän vietti aikaansa. Tosin hän oli tutustunut uuteen henkilöön sosiaalisessa mediassa ennen hänen muuttamista naapurustoon.

Suhde lähiyhteisöön nousi aineistosta eri tavoin esille. Useimmat vastaajista pitivät ympäristöä tärkeänä ja olivat tutustuneet uuteen asuinalueeseensa ja sen palveluihin. He

käyttivät alueella olevia palveluita sekä sen tarjoamia mahdollisuuksia vapaa-ajan viettoon. Eräs vastaajista tunsi oikein hyvin lähiympäristöään ja piti siitä kovasti, sillä siellä oli paljon eri mahdollisuuksia viettää vapaa-aikaa lapsen kanssa. Hän aikoi myös osallistua alueella olevaan äiti-lapsiryhmään. Muutenkin hän koki asuinalueensa palvelut loistaviksi. Toinen vastaaja koki ympäristönsä turvalliseksi ja käytti lähiseudun ulkoilu-alueita paljon. Hän tiesi missä hänen tarvitsemansa palvelut olivat ja hän piti yhteyttä muuhun maailmaan internetin välityksellä seuraamalla uutisia ja osallistumalla keskusteluihin. Kaikki haastateltavat olivat erittäin tyytyväisiä asuinympäristöönsä, sillä kaikissa niissä oli hyvät kulkuyhteydet ja siten oli helppo liikkua pääkaupunkiseudulla.

7.3 Itsensä toteuttaminen

Aineistosta nousi vahvasti esiin tulevaisuuteen suuntautuminen. Kaikki haastateltavat halusivat joko aloittaa tai jatkaa opiskelujaan ja eräs heistä valmistautui määrätietoisesti yliopiston pääsykokeisiin. He kaikki uskoivat, että tavoitteet olisivat saavutettavissa, sillä heillä oli tarvitsemansa resurssit ja kyvyt saavuttaa nämä päämäärät. He kuvailivat itsenäisyyden lisääntyneen etenkin siinä miten heidän arki muodostui. He uskoivat itseensä ja omiin mahdollisuuksiinsa selvittää arjesta sekä mahdollisista tulevista vastoinkäymisistä. Kaikki olivat tyytyväisiä nykyiseen elämäntilanteeseensa ja kertoivat kokevansa onnellisuutta siksi, että heillä oli oma koti. Koettua hyvinvointia mitataan ihmisen oman subjektiivisen arvion mukaan, sen mukaan miten itse arvelee voivansa. (Saari 2011:35).

Haastatteluissa tuli esiin voimakas tahto toteuttaa ja kehittää itseään. Mielekäs työ on ihmiselle todella merkityksellinen. Eräs näistä nuorista oli saanut työpaikan ja oli todella iloinen ja onnellinen, että hän nyt sai vapauden valita hankinnoistaan tulojen myötä. Hän sai toteuttaa itseään työssä jossa viihtyi, ja jonka koki merkitykselliseksi, koska oppi työssä uusia asioita ja suomen kieltä. Nämä hän itse nosti merkityksellisiksi asioiksi todeten useaan otteeseen haluavansa oppia uusia asioita ja kehittää itseään. Hän oli jo hyvin lyhyessä ajassa saavuttanut sellaisen kielitaidon, joka vaaditaan Suomessa työskentelyyn. Tästä hän oli ylpeä ja koki sen myös henkisenä rikkautena. Arvonanto itseä kohtaan ja itsensä toteuttaminen toimivat vieraantumisen vastakohtina. Tähän sisältyy käsitys omista kyvyistä sekä tietoisuus omasta taustasta ja omista ryhmäjäsennyksistä.

Arvonannon ja korvaamattomuuden osatekijät liittyvät keskeisesti työelämään ja opiske-
luun. (Allardt 1976:159).

Eräs haastatelluista opiskeli ja koki sen itselleen erittäin merkitykselliseksi, koska nyt oman asunnon saatuaan hän pystyi keskittymään opiskeluunsa paljon paremmin kuin aiemmin ja hänellä oli myös selkeä tavoite opiskeluille. Hän opiskeli mielellään ja tämän lisäksi luki myös muuta kirjallisuutta. Tuore äiti koki elämänsä suunnan muuttuneen täysin lapsen syntymän jälkeen. Hän näki elämän ja kodin uudella tavalla, perhe-elämänä, jossa hän äitinä oli uudessa pääroolissa. Hän oli nyt se henkilö, joka vastasi oman perheensä arjesta ja oli korvaamaton lapselleen. Vauva on täysin riippuvainen huoltajastaan. Hän sanoi, että aiemmin hän oli viettänyt viikonloput kavereiden kanssa, mutta nykyisin oli enimmäkseen lapsen seurassa tai samassa elämäntilanteessa olevien ystävien kanssa. Hän kykeni saamaan lapsenvahdin silloin tällöin ja menemään esimerkiksi ystäviensä syntymäpäiville, mutta hän ei edes kaivannut takaisin vanhaan aikaan, jolloin hän oli viettänyt viikonloppuja kavereiden kanssa. Hän toteutti itseään uudessa roolissa äitinä ja kertoi saavansa iloa elämäänsä pienistä asioista, kuten aurinkoisesta säästä, jolloin voi viettää aikaa lapsen kanssa ulkona.

Yksi keskeinen huomio haastatteluaineistosta on se, että itsenäisyys ja itsemääräämisoikeus nousivat esille voimakkaasti. Haastatellut kokivat elämänsä muuttuneen täysin itsemääräämisoikeuden myötä. Kaikki vastaajat kertoivat, että olivat saaneet vapauden ja riippumattomuuden tehdä juuri sitä mitä halusi, kuten opiskella ja harrastaa. He saattoivat mennä ja tulla niin kuin itselle sopi, eikä kukaan määrännyt heitä. He saivat nyt itse päättää omista haluistaan ja tarpeistaan. Tämän kaikki vastaajat kokivat hyvin tärkeäksi. Kysyttäessä haastateltavilta omista vaikutusmahdollisuuksista ja päätösvallasta vastaukset vaihtelivat. Asioita, joista haastateltavat mainitsivat saavansa päättää itse, olivat omasta asunnosta ja sen sisustuksesta, oman ajan käytöstä, milloin ystävät ja sukulaiset tulevat kylään, harrastuksista, rahan käytöstä ja omista teoistaan.

Yksi haastatelluista koki elämänsä muuttuneen täysin saatuaan itsemääräämisoikeuden, koska aiemmin puoliso oli päättänyt kaikesta, kuten ketä hän oli saanut tavata ja milloin. Hänen oli täytynyt pukeutua puolisonsa ja kulttuurinsa määräämällä tavalla ja kertoi olleensa vailla ihmisarvoa sekä vankina omassa kodissaan. Hän oli halunnut opiskella suomen kieltä, joka häneltä oli yritetty kieltää. Hän oli saanut kuitenkin opiskeltua jonkin verran, joskaan ei omasta mielestä tarpeeksi. Nyt oman asunnon myötä hän oli

saanut vapauden tehdä mitä itse tahtoi ja opiskeli suomen kieltä työssä. Ilman tarpeeksi hyvää kielitaitoa on kovin vähän keinoja yhteisöissä toimimiseen.

Haastatteluissa nousi esiin liikunnalliset harrastukset kuten lenkkeily, uiminen, ulkoilu ja kuntosalilla käynti. Nuorten kuvatessa liikunnallisia harrastuksia nousi puheista esiin niiden iloa tuottava merkitys. Yksi haastatelluista nuorista kertoi, että hänellä ei ollut aiemmin ollut vapaa-ajan harrastuksia paljon, eikä ystäviä, joiden kanssa hän olisi tahtonut harrastaa yhdessä jotain. Muutettuaan omaan asuntoon ja saatuaan uusia, läheisempiä, ystäviä sekä voimavaroja, hän oli alkanut harrastaa juoksemista ja ystävien kanssa käyntiä kuntosalilla sekä urheilukeskuksessa.

Aineistosta nousi esiin, että kun on oma asunto, sinne voi kutsua vapaasti ystäviä ja viettää aikaa heidän kanssaan. Ystävien kanssa vietetty mukava aika puolestaan kohensi omaa henkistä hyvinvointia sekä vireyttä. Vapaa-aika on tärkeää, koska se antaa yksilölle mahdollisuuden nauttia ja saada voimia ja on siis resurssi, joka auttaa parempaan elämään. (Allardt 1976: 175–176). Suurelle osalle vastaajista harrastuksiin sisältyi arjen puuhailu. He katsoivat tv:tä, askartelivat, sisustivat, ja lueskelivat lehtiä.

Oletusten mukaisesti aineistosta ei noussut esille halua osallistua poliittiseen toimintaan. Useimman kohdalla se olisi ollut mahdotontakin, koska ei ollut siihen tarvittavaa kielitaitoa. Yhteiskunnalliset asiat eivät vielä kovin paljoa kiinnostaneet haastateltavia ja yksi heistä totesi ikään kuin roikkuvansa narulla kiinni yhteiskunnassa tekemättä sen hyväksi yhtään mitään.

Välttämättömyys tai korvaamattomuus ovat tärkeitä hyvinvoinnille. Ihmisen hyvinvoinnin kannalta on oleellista, että hän saa tuntea itsensä nähdyksi ja kuulluksi. Haastateltavien identiteetille ja itsetunnolle teki hyvää positiiviset kokemukset sekä onnistuminen työssä ja opiskelussa. Monelle haastateltavalle perhe, sukulaissuhteet ja oma lapsi antavat kokemuksia korvaamattomuudesta. Muutamana haastateltavana kohdalla korvaamattomuus liittyi ystävyysuhteisiin. Näissä tapauksissa ystävät olivat haastateltavalle läheisempiä kuin sukulaiset.

A1: "Kun mä mietin sitä missä tilanteessa ja minkälainen mä olin silloin puoli vuotta sitten, ja mitä mä nyt oon, niin mä itekin huomaan jollakin tavalla... siis kehitystä... siinä mielessä että on tullu vähä sieltä negatiiviselta puolelta [naurahtaa] sinne

iloselle puolelle. Ja sit kiinnostus kasvanu ja kaikki... halu kokea asioita ja nähdä asioita, on kasvanut.”

A3: ”Niin sit mä on huomannu sen, että on paljo helpompi luoda ihmissuhteita ja tutustua ihmisiin nytten mitä silloin ennen.. ja tutustuminen ihmisiin on paljo helpompaa...ehkä jollain tavalla kivempaaakin.”

Kuuluminen sellaiseen sosiaaliseen yhteyteen, jossa ihmiset ovat keskenään solidaarisia ja jossa ihminen voi tuntea arvonantoa, lisää yksilön voimavaroja. (Allardt 1976: 43). Aineistosta oli nähtävissä erilaiset aiemmat henkisen ja fyysisen pahoinvoinnin kokemukset. Kaikkien haastateltavien aiempi elämäntilanne on ollut hankala ja henkisesti kuormittava, joten jokaisen nuoren sekä fyysinen ympäristö että henkinen hyvinvointi paranivat selkeästi. Se, että he olivat tehneet ratkaisun muuttaa omaan asuntoon, tai aluksi turvakotiin, oli lisännyt kokemusta omasta arvosta ja lisännyt itsekunnioitusta. Arvostusta haastateltavat saavat ystäviltä, sukulaisilta, työkavereilta sekä turvatalon henkilökunnalta.

Yllättäen aineistosta nousi spontaanisti esiin onnellisuus. Kaikki haastateltavat kertoivat olevansa tällä hetkellä onnellisia. Onnellisuutta tuotiin esiin hyvän olon tunteena, mielialana. Onnellisuus tuli esiin myös kiitollisuuden ilmauksina asunnosta ja turvatalon antamasta avusta. Useat toivat esille onnellisuuden elämään ja kyse oli pidempi aikaisesta onnellisuuden kokemuksesta. Onnellisuus on kuitenkin subjektiivinen käsite, joten se voi merkitä heille kaikille eri asioita.

Haastateltavat toivat esiin unelmat ja päämäärät. Kaikilla nuorilla oli nyt jokin unelma tai päämäärä. He kokivat nyt paremmin pystyvänsä toteuttamaan omia unelmiaan. Samalla kun elämänlaatu kokonaisuudessaan oli parantunut, oli se myös mahdollistanut unelmien ja päämäärien aktiivisen eteenpäin viemisen. Unelmat ovat tärkeitä, vaikka niitä ei saavuttaisikaan, sillä tärkeää on kyky unelmoida ja nähdä tulevaisuus valoisana.

H: ”Minkälainen merkitys sillä on sulle että oot saanu alottaa sen oman elämän?”

A2: ”No:: tosi tosi, no se on kaiken tärkein [naurahtaa].”

Useat haastateltavista kertoivat opetelleensa uusia taitoja. Eräs haastateltavista osallistui uimakouluun vasta muutettuaan omaan asuntoon. Toinen haastateltava kertoi, että aiemmin hän oli inhonnut lukemista, mutta nykyisin hän oli alkanut lukea. Hän pohti mistä

innostus lukemiseen oli tullut ja päätteli sen johtuvan siitä, että hän itse oli sekä fyysisesti että henkisesti paremmassa kunnossa. Eräs vastaajista piti kaikkein tärkeimpänä seikkana sitä, että oli hengissä ja sai elää rauhassa ja toteuttaa unelmiaan. Hän itse oli vahvasti sitä mieltä, että ei olisi elossa ilman turvatalolta saamaansa apua ja omaa asuntoa.

8 Johtopäätökset

Opinnäytetyön tavoitteena oli tutkia kuinka asunnon saaminen vaikutti nuoren kokemukseen omasta hyvinvoinnista. Vantaan turvatalon avulla asunnon saaneiden nuorten haastatteluilla tuotetusta aineistosta voidaan nähdä asunnon merkitys elämää parantavana tekijänä. Vaikka haastatellut nuoret olivat lähtöisin hyvin erilaisista elämäntilanteista, niin tuloksissa oli havaittavissa samankaltaisia positiivisia vaikutuksia heidän elämänsä. Opinnäytetyön teoriaksi valittiin Allardtin hyvinvointiteoria, joka määrittää asunnon kuuluvaksi elintason ja olevan siten tärkeä osatekijä ihmisen hyvinvoinnille. Hän tutki asumistasoa vertaamalla asukkaiden määrää käytössä olevien huoneiden lukumäärään, kun taas tässä opinnäytetyössä asunto nähtiin pelkästään resurssina, jossa huonemäärällä ei ole merkitystä. Asunto oli siten konkreettinen, objektiivisesti havaittava resurssi. Sitä tarkasteltiin myös subjektiiviselta kannalta siten, että se nähtiin joidenkin asioiden tai toimintojen mahdollistajana.

Aineistosta ilmeni, että asunto luo turvalliset raamit, jossa nuori voi kokea olevansa oman elämänsä herra. Hänellä on oikeus osallistua niin halutessaan erilaisiin yhteiskunnan tuottamiin palveluihin ja olla yhteisönsä arvostettu jäsen. Yhteiskunnallinen vaikuttaminen tai osallistuminen poliittiseen toimintaan eivät kiinnostaneet nuoria lainkaan. Allardtin mukaan työ ja opiskelu ovat tärkeitä hyvinvoinnin lähteitä ja tämä nousi myös aineistosta odotetusti esille. Nuorille oli tärkeää saada elää tavallista elämää opiskellen, työskennellen tai kotona ollen.

Mahdollisuus tehdä itsenäisiä päätöksiä ja vastuu omista valinnoista ovat itsenäisen aikuisen elämään kuuluvia asioita. Oma asunto mahdollistaa normaalin elämän vapaa-ajan harrastuksineen ja ihmissuhteineen. Se on yksityinen paikka, jossa voi olla rauhassa ilman pelkoa ja toteuttaa itseään haluamallaan tavalla. Se on myös tila, jossa voi säilyttää omia tavaroita, ja sen voi sisustaa oman makunsa mukaisesti. Yllättävää oli,

että aineistosta ei noussut juuri lainkaan esille nuorten tarve omistaa tavaroita, vaan haastateltavat olivat tyytyväisiä siihen mitä omistivat. Yllättäen aineistosta myös nousi spontaanisti esiin onnellisuus, sillä kaikki haastateltavat korostivat olevansa tällä hetkellä onnellisia.

Nuorten hyvinvoinnin lisääminen ja syrjäytymisen ehkäisy ovat olleet tärkeitä yhteiskuntamme hyvinvointipolitiikan tavoitteita jo pitkään. Tuloksia tarkastellessa ilmeni hyvinvointia vähentävinä tekijöinä henkinen ja fyysinen väkivalta, ongelmat vanhassa asuinpaikassa tai perheen kesken, turvattomuuden tunne, stressi toimeentulosta, yksinäisyys, kiire ja ajan puute. Hyvinvointia parantavia tekijöitä taas olivat oma rauha, itsenäisyys ja itsemääräämisoikeus, oma asunto, turvattu toimeentulo, ystävät ja kaverit, fyysinen ja henkinen terveys ja oma aika. Ilmeistä oli myös se, että jokainen halusi ja jaksoi pitää itsestään huolta. Kaikki vastaajat kokivat terveytensä parantuneen oman asunnon myötä. Tämä mahdollistui sillä, että oli paikka missä nukkua tarpeeksi, missä voi ruokailla säännöllisesti ja pitää huolta omasta hyvinvoinnista.

Opinnäytetyössä kerätyn aineiston perusteella voitiin nostaa esiin erityisesti kaksi näille nuorille tärkeää hyvinvoinnin lähdettä. Ensimmäisenä oli itsenäisyys ja itsemääräämismääräämisoikeus. Tällä kaikki haastateltavat tarkoittivat sitä, että he saivat itse päättää mitä tekevät kodissaan ja milloin. He saivat päättää myös keitä kutsuivat kylään. Toisena tärkeänä seikkana oli mahdollisuus vapaasti toteuttaa itseään. Tämä mahdollistui etenkin kun oli oma rauha, jonka nimenomaan oma asunto mahdollistaa. Nuorille oman tilan merkitys oli ilmeinen. On tärkeää, että jokaisella on mahdollisuus toisinaan myös vetäytyä yksinäisyyteen ja jokaisen omaa tilaa kunnioitetaan. Jokainen on yksilöllinen ja jokaisen henkilökohtaiset ominaisuudet vaikuttavat siihen, millaiset hänen kykynsä tai tarpeensa ovat. Itsenäisyys ja itsemääräämisoikeus liittyvät aikuisuuteen ja haastateltavat kokivat saaneensa nämä juuri asunnon myötä.

Välittäminen ja huolenpito ovat tärkeitä kaikille, mutta etenkin nuoren kuuleminen ja arvostus ovat oleellisia kun autetaan häntä kasvamaan tasapainoiseen ja itsenäiseen aikuisuuteen. Nuorilla on halu olla itsenäisiä ja heillä tulee olla mahdollisuus vaikuttaa itseä koskeviin asioihin ja päätöksiin. Nuoret kaipaavat kuitenkin edelleen aikuista tukemaan ja kulkemaan rinnalla silloin kun heillä on ongelmia tai eteen tulee uusia tilanteita. Johdtopäätöksenä voidaan todeta, että Vantaan turvatalon toiminta tukee erinomaisesti nuor-

ten hyvinvointia ja että heiltä saatu tuki myös asunnon saamisessa auttaa nuoria selviämään arjessa paremmin. Asunnon hankkimisen avustaminen on tärkeää, sillä nuori ei itse välttämättä osaa sitä tehdä ja asuntoja ei ole helposti saatavanaakaan. Nuori henkilö, vailla vakituista työpaikkaa, tai pelkästään yhteiskunnan etuoksien varassa, ei ole kovin haluttu vuokralainen vapailla markkinoilla. Siksi on todella tärkeää, että turvatalo auttaa asunnon hankinnassa. Samalla kun ihmisen hyvinvointi paranee, mahdollistaa se unelmien ja päämäärien aktiivisen eteenpäin viemisen sekä uskon tulevaisuuteen.

Aineiston tarkastelussa tuli ilmi nuorten suhde naapurustoon ja vain yhdellä haastatelluista oli naapurissa ystävä ja muut sanoivat, että tuntevat naapureita vain näöltä. Olettavasti tässä on taustalla haastateltavien nuori ikä, jolloin naapuruussuhteita ei koeta niin tärkeiksi. Ystävät ja kaverit sitä vastoin ovat juuri nuoruudessa tärkeitä ihmissuhteita. Heidän hyvinvointiaan lisäsi se, että oma asunto mahdollisti näitä ihmissuhteita. Yllättävää oli, että rakkaus ja parisuhde eivät tulleet tärkeinä esille haastatteluissa.

Allardtin mukaan hyvinvointi on tila, jossa ihmisillä on mahdollisuus saada keskeiset tarpeensa tyydytyksi, ja tämä tulee esille myös aineistosta. Haastattelujen perusteella voidaan todeta, että asunto lisää hyvinvointia jo pelkästään mahdollistamalla sen, että on oma paikka missä levätä ja syödä säännöllisesti sekä olla turvassa. Usko tulevaisuuteen oli parantunut ja kaikilla haastateltavilla oli tavoitteita elämälleen. He myös jakoivat nyt tavoitella haaveitaan ja unelmiaan paremmin kuin ennen. Kaikki vastaajat kertoivat, että olivat saaneet vapauden ja riippumattomuuden tehdä juuri sitä mitä halusivat, kuten opiskella ja harrastaa.

Jotta nuoret voivat todella vaikuttaa omaan elämäänsä ja hyvinvointiinsa, on heidän saatava oma koti, jossa se tulee mahdolliseksi. Tämän vuoksi mikä tahansa toiminta, joka auttaa nuoria saamaan asunnon, on tärkeää ja yhteiskunnan tulisi tukea sitä. On se sitten nuorisoasuntotuotannon lisäämistä tai toimintaa, jonka avulla nuoret saavat asuntoja. Nuorilla kasvaa oman kodin myötä ymmärrys siitä, että vapaus omaan elämään tuo myös mukanaan vastuun. Tämä on merkki aikuisuudesta sekä integroitumisesta yhteiskuntaan.

9 Pohdinta

Opinnäytetyön tavoitteena oli tutkia kuinka asunnon saaminen vaikutti nuoren kokemukseen omasta hyvinvoinnista. Aihe on ajankohtainen, sillä nuorten syrjäytyminen on suomalaisen yhteiskunnan vakavimpia ongelmia. Teoriaksi opinnäytetyön taustalle valittiin Erik Allardtin hyvinvointiteoria siksi, että se sopi hyvin vastaamaan kysymykseen nuoren koetusta hyvinvoinnista ja se kattaa laajan alueen elämän kirjosta jakonsa *elintaso, yhteisyyssuhteet ja itsensä toteuttaminen* avulla. Myös teoria on ajankohtainen, koska Allardtin *Hyvinvoinnin ulottuvuuksia* -tutkimushanke toistetaan Tampereen yliopistossa. (Tampereen yliopisto 2017). Tutkimusmenetelmäksi valikoitui laadullinen tutkimus, koska sen lähtökohtana on todellisen elämän kuvaaminen. Menetelmäksi otettiin puolistrukturoitu teemahaastattelu, sillä siinä haastattelu kohdennetaan joihinkin määrättyihin aihepiireihin ja se suunnataan tutkittavan henkilön subjektiivisiin kokemuksiin. Analyysimenetelmäksi oli loogista valita teemoittelu Allardtin hyvinvointiteorian mukaan. Aineisto kerättiin yksilöhaastatteluissa, jotka nauhoitettiin ja litteroitiin sekä koodattiin teemoittain. Sen jälkeen tuotokset analysoitiin, jonka jälkeen tulokset esitettiin myös teemoittain: elintaso, yhteisyyssuhteet ja itsensä toteuttaminen.

Opinnäytetyö on mielenkiintoinen prosessi, jonka edetessä oppii koko ajan jotain uutta. Aluksi oppii opinnäytetyön tekemisestä, sitten teorioista ja työelämän yhteistyökumppanista. Kahden henkilön yhteistyö ensimmäisen kerran on aina opettelua toisen toimintatapoihin ja työmoraaliin, mutta onneksi tämän opinnäytetyön tekijöillä ne ovat samanlaiset. Mielenkiintoisimman vaiheen työstä muodostavat haastattelut ja mahdollisuus näiden nuorten elämään kurkistamiseen on kiitollisuutta herättävää. Tulosten muodostaminen, tarkastelu ja pohdinta haastavat omaa ajattelua sekä kasvattavat tietoisuutta tutkitavasta aiheesta. Myös kritiikki ja oman työn reflektointi ovat läsnä läpi prosessin. Työn etenemisen kannalta on tärkeää osata kysyä neuvoa ja pyytää apua. Ohjaavat opettajat, opinnäyteseminaarin ryhmäläiset, turvatalon henkilökunta ja oikolukijat ansaitsevat suuren kiitoksen antamastaan avusta ja tuesta tässä prosessissa. Opinnäytetyötä tehdessä on turvaututtu muihinkin Metropolian opettajiin ja on ollut ilo huomata, miten he tahtovat tukea oppilaitaan saavuttamaan päämääränsä ja jakavat omaa erityisosaamistaan mielellään. Valitut menetelmät sopivat tähän opinnäytetyöhön hyvin.

Tutkimuksen alussa keskusteltiin turvatalon johtajan kanssa jolloin hän kertoi, että he hakevat lisärahoitusta toimintaansa Vantaan kaupungilta. Työelämän yhteistyökump-

pani hyötyi opinnäytetyöstä saadessaan tietoa siitä miten asunto on nuoren itsensä mielestä vaikuttanut hänen hyvinvointiinsa. Samalla he saavat tietoa miten heidän antamansa tuki ja apu asunnon saamisessa ovat vaikuttaneet nuorten elämään. He voivat hyödyntää saamaansa tietoa omassa toimintasuunnitelmassaan ja henkilöstöstrategiassa tai vapaaehtoisten resurssien käyttämisessä.

Haastateltavat nuoret olivat kiitollisia saamastaan avusta ja tuesta sekä siitä, että heidät oli kohdattu arvostaen ja aidosti kuunnellen. He olivat itse osallistuneet hoitamaan omia asioitaan ja vaikuttavat siten omaan elämäänsä. Erittäin tärkeänä he pitivät sitä, että turvatalon työntekijät huomioivat avun- ja palveluntarpeen yksilöllisesti. Itsemääräämisoikeus ja osallisuus ovat tärkeitä perusteita kaikessa sosiaalialan työssä, mutta etenkin sellaisten ihmisten on tärkeä saada äänensä kuuluville, jotka ovat joutuneet kokemaan kovia. On tärkeää, että he saavat kokemuksen siitä, että heitä arvostetaan ihmisenä ja heillä on oikeus hyvään elämään.

On kuitenkin huomattava se tosiasia, että nuoren oma valinta siitä, että hän halusi apua ja haki sitä nuorten turvatalosta, oli lähtökohta elämänmuutokseen, joka taas puolestaan selkeästi lisäsi nuoren hyvinvointia. Miten löydetään ne nuoret, jotka eivät osaa tai jaksa hakea apua? Miten käy niille nuorille, joilla ei ole sellaisia läheisiä, jotka välittävät tarpeeksi tai ovat kykeneviä hakemaan apua nuorelle? Etsivänuorisotyö on sellainen alue, johon tulisi myös panostaa. On todennäköistä, että jokaista apua hakenutta kohden löytyy ainakin yksi, joka ei ole hakenut tai saanut apua.

Nuorten saatua oman asunnon heidän henkinen hyvinvointinsa parani, ja tämän voidaan katsoa olevan seurausta myös stressin vähenemisestä yleensä. Silloin kun ihmisen epävarma ja sekava elämäntilanne rauhoittuu, tuo se jo itsessään hyvää oloa ja hyvinvointia lisää. Tällöin ihmisen on mahdollista ryhtyä pohtimaan omia valintoja ja mitä elämältä todella haluaa. Silloin kun ihminen on tasapainossa ja voi hyvin hänellä on myös kykyä hyödyntää resursseja omassa arjessaan sillä tavoin, että se tuottaa lisää hyvinvointia. Arjen hyvinvointi siis riippuu siitä, onko ihmisellä riittävästi sopivia voimavaroja ja toimintamahdollisuuksia sekä sellaiset elinolot, jossa hän voi tyydyttää tarpeensa.

Tämän opinnäytetyön pohjalta on helppoa löytää syitä siihen, miksi nuoret tarvitsevat asunnon voidakseen hyvin. Myös aiemmissa tutkimuksissa on tultu tulokseen, että asunnon puuttuminen alentaa nuoren hyvinvointia. Tuloksissa etenkin henkilökohtaisen

tuen merkitys korostuu nuorten omissa toiveissa. Tämän vuoksi nuorten henkilökohtainen tukeminen on selkeästi sellainen toiminta-alue, jota tulee ehdottomasti jatkaa, ja mikäli mahdollista, myös kehittää edelleen. Turvatalon tuki jatkuu kuusi kuukautta sen jälkeen, kun nuori on muuttanut omilleen. Tämä on kuitenkin hyvin lyhyt aika opetella itsenäistä elämää, etenkin jos henkilöllä on mielenterveysongelmia tai jonkinlaista päiheteiden käyttöä, mitä haastatelluilla ei kuitenkaan ollut. Olisi tehokkaampaa, jos tuki kestäisi pidemmän ajan, vaikkapa vuoden. Tällöin ennättäisi nähdä ympäri vuoden, joulusta jouluuun, eri tilanteet, jossa nuori tarvitsee tukea. Tämä on tärkeää etenkin niille nuorille, joilla ei omien vanhempien tukea syystä tai toisesta ole.

On selvää, että verotulot eivät riitä kovin pitkälle edes lakisääteisten palvelujen järjestämisessä ja siksi kolmas sektori on todella tärkeässä roolissa Suomessa nuorten hyvinvointia lisäämässä. Herää kuitenkin kysymys siitä, onko oikein että kolmas sektori joutuu kantamaan vastuuta ja kustannuksia, jotka kuuluisivat yhteiskunnan hoidettavaksi. Useinhan kunnat ovat järjestöjen asiakkaita, ja palvelujen järjestäminen on suunniteltu yhteistyössä kunnan ja kolmannen sektorin kesken. Kaiken kaikkiaan on todettava, että kolmas sektori on äärimmäisen tärkeä, ja ilman heidän työpanostaan olisi nuorten asema maassamme paljon huonompi.

On mielenkiintoista, että haastatteluissa nousi esiin onnellisuus, vaikka se ei ollut tutkimuskysymyksen tarkoitus. Vaikka surun, pelon tai muun negatiivisen tunteen poissaolo ei takaa, että ihminen olisi onnellinen, olivat nämä nuoret juuri tästä syystä onnellisia ja toivat sen spontaanisti esiin. Tässä onnellisuus viittaa kokemukselliseen asiaan. Eräs näkökulma onnellisuuteen on tyytyväisyys elämään, ja jotta siihen voisi olla tyytyväinen, on sen täytettävät standardit, joita itse on sille asettanut. Näillä nuorilla odotukset olivat ylittyneet, ja he kokivat myös pysyvämpää onnentunnetta, jossa onnellisuus tarkoitti vakiintuneempaa hyvinvoinnin tilaa. Nuoret itse eivät olleet edes tietoisia siitä, miten paljon heidän elämänsä olikaan muuttunut lähtötilanteesta, ennen kuin heitä haastateltiin. Tämä kuvastaa sitä, että nuoret ihmiset ovat hyvin joustavia ja sopeutuvat uusiin tilanteisiin nopeasti. Kun elinolot paranevat, nauttivat he siitä ja keskittyvät sen hetkiseen tilanteeseen, eivätkä pohdi aktiivisesti menneitä, mikä onkin hyvä.

On aivan ilmeistä, että asunto auttaa nuoria itsenäiseen, onnellisempaan elämään. Yhtä ilmeistä on, että nuoret tarvitsevat apua ja tukea itsenäisen elämän alkuun. Aineistosta noussut kehitysidea tuen parantamisesta oli saada turvatalolle vapaaehtoisia aikuisia, jotka voisivat toimia nuorten apuna, kuuntelijoina ja rinnalla kulkijoina. Tätä

ideaa voisi toteuttaa hankkimalla turvatalolle sellaisia vapaaehtoisia, jotka olisivat nimettyjä turva-aikuisia nuorille ja käytettävissä vuorokauden ympäri puhelimen päässä. Oman elämän hallinnan opettelua varten olisi hyvä laatia yhdessä kirjallinen suunnitelma ja seurata arkipäivän taitojen opettelua, jotta varmistuisi nuoren omillaan pärjääminen. Tämä vaatii kuitenkin lisää aikaa turvatalon henkilökunnalta ja käytännössä tarkoittaa lisähenkilöiden palkkaamista. On perusteltua ehdottaa Vantaan turvatalon laajentavan toimintaansa saavuttaakseen vielä enemmän nuoria. Toinen ehdotus on, että uusien tuen muotoja on syytä harkita siihen vaiheeseen, kun nuori jo asuu itsenäisesti. Tuen kestoa voitaisiin myös pidentää. Myös perhetoiminnan vieminen maanlaajuisesti eri turvataloihin voidaan pitää yhtenä kehitysmahdollisuutena koko SPR:n turvatalotoiminnassa. Samalla asunnon hankkimisen avustaminen laajenee koskemaan kaikkia SPR:n turvataloja.

Vaikka tässä opinnäytetyössä lähestyttiin hyvinvointia Allardtin teoriasta käsin, voi myös sujuvaa arkea pitää päteväenä hyvinvoinnin mittarina, jonka vuoksi tämä olisi varteenotettava tutkimuslähtökohta tulevaisuudessa. Esimerkiksi Anu Raijas on lähestynyt hyvinvointia ihmisen olosuhteiden kautta, ja siinä tärkeällä paikalla ovat käytössä olevat resurssit ja arjen sujuminen. (Saari 2011: 27). Lisäksi olisi mielenkiintoista uusia tämä sama tutkimus kolmen vuoden kuluttua ja selvittää ovatko nyt saadut tulokset vielä havaittavissa. Samoin olisi myös mielenkiintoista nähdä miten muutama vuoden asuminen omassa kodissa on vaikuttanut nuorten hyvinvointiin ja elämään yleensä. Herää kysymys siitä, miten nämä nuoret pärjäävät tulevaisuudessa itsenäisesti. Olisi kiinnostavaa tietää, tarvitsevatko he edelleen tukea yhteiskunnalta elääkseen hyvää elämää, vai ovatko he jo täysin itsenäisiä ja integroituneita yhteiskuntaamme.

Lähteet

Allardt, Erik 1975. Att ha att älska att vara. Omvälfärd i Norden. Lund: Argos Förlag AB.

Allardt, Erik 1976. Hyvinvoinnin ulottuvuuksia. Helsinki: Werner Söderström Osakeyhtiö.

Bos, Elisabeth H – de Jonge, Peter – Jeronimus, Bertus F. – Snippe, Evelien 2016. Preserving Subjective Wellbeing in the Face of Psychopathology: Buffering Effects of Personal Strengths and Resources. Julkaisussa PLoS ONE. 3/10/2016. 1–14.

Bradley, Ben 2015. Well-Being. Cambridge, UK: Polity Press.

Bäcklund, Pia – Häkli, Jouni – Kallio, Kirsi Pauliina – Stenvall, Elina 2013. Arjen osallisuuden tukeminen syrjäytymisen ehkäisemisen välineenä. Teoksessa Reivinen, Jukka – Vähäkylä, Leena (toim.) Ketä kiinnostaa? Lasten ja nuorten hyvinvointi ja syrjäytyminen. Helsinki: Gaudeamus Oy. 69–87.

Ervasti, Heikki – Saari, Juho 2011. Teoksessa: Saari, Juho (toim.). Hyvinvointi Suomalaisen yhteiskunnan perusta. Helsinki: Gaudeamus Helsinki University Press Oy. 191 – 218.

Eskola, Jari – Suoranta, Juha 2009. Johdatus laadulliseen tutkimukseen. Jyväskylä: Gummerus Kirjapaino Oy.

Gothóni, Raili – Hyväri, Susanna – Kolkka, Marjo – Vuokila-Oikkonen, Päivi (toim.) 2016. Osallisuus yhteiskunnallisena haasteena. Diak Työelämä 7. Diakonia-ammattikorkeakoulun TKI-toiminnan vuosikirja 2. Helsinki: Diakonia-ammattikorkeakoulu. 78–79.

Haybron, Daniel M. 2013. Happiness A very short introduction. Oxford: Oxford University press.

Hannikainen-Ingman, Katri – Mukkila, Susanna – Vaarama, Marja 2014. Suomalaisten elämänlaatu nuoruudesta vanhuuteen. Teoksessa Karvonen, Sakari – Kestilä, Laura – Moisio, Pasi – Muuri, Anu – Vaarama, Marja (toim.): Suomalaisten hyvinvointi 2014. Helsinki: Terveystieteiden tutkimuskeskus. 20–39.

Hirsjärvi, Sirkka – Hurme, Helena 2008. Tutkimushaastattelu. Teemahaastattelun teoria ja käytäntö. Helsinki: Gaudeamus.

Hirsjärvi, Sirkka – Remes, Pirkko – Sajavaara, Paula 2005. Tutki ja kirjoita. Helsinki: Tammi.

Hirvilampi, Tuuli 2015. Kestävän hyvinvoinnin jäljillä. Ekologisten kysymysten integroiminen hyvinvointitutkimukseen. Sosiaali- ja terveysturvan tutkimuksia 136. Juvenes Print Oy. Tampere 2015. 65.

Hämäläinen, Juha 1999. Johdatus sosiaalipedagogiikkaan. Kuopio: Kuopion yliopisto.

Junttila, Niina 2015. Kavereita nolla. Lasten ja nuorten yksinäisyys. Helsinki: Tammi.

Juvonen, Tarja 2015. ”Se olis sit jonkun toisen elämää” – nuorten toimijuuden rakentaminen etsivässä työssä. Saatavana osoitteessa: <http://www.tpy.fi/site/assets/files/5037/tarja_juvonen_nuorten_toimijuuden_rakentaminen_etsivassa_nuorisotyossa.pdf>. Luettu 23.2.2017.

Järvilehto, Lauri – Martela, Frank 2012. Ammattiosaajan hyvä elämä. Ajatuksia ja työkaluja ammattiin opiskelevien elämänlaadun edistämiseksi. EHYT ry:n julkaisusarja 2/2012. Helsinki: Ehkäisevä päihdetyö EHYT ry. 51.

Karvonen, Sakari – Kestilä, Laura – Moisio, Pasi – Muuri, Anu – Vaarama, Marja (toim.) 2014. Suomalaisten hyvinvointi 2014. Tampere: Juvenes Print Oy.

Karvonen, Sakari – Kestilä, Laura 2014. Nuorten aikuisten syrjäytymisvaaraan liittyvä huono-osaisuus. Teoksessa Karvonen, Sakari – Kestilä, Laura – Moisio, Pasi – Muuri, Anu – Vaarama, Marja (toim.): Suomalaisten hyvinvointi 2014. Helsinki: Terveiden ja hyvinvoinnin laitos. 160–177.

Knight, Anneynce – La Placa, Vincent – McNaught, Allan (toim.) 2014. Wellbeing Policy and Practice. Banbyry, UK: Lanterne Publishing Limited.

Konsensuslausuma 2010. Nuorten hyvin- ja pahoinvointi. Suomalainen Lääkäriseura Duodecim ja Kustannus Oy Duodecim. 2016. Saatavana osoitteessa: <<https://www.duodecim.fi/wp-content/uploads/sites/9/2016/02/konsensuslausuma090210.pdf>>. Luettu 20.2.2017.

Käsitteet. Tilastokeskus. n.d. Saatavana osoitteessa: <<http://www.stat.fi/meta/kas/koulupudokas.html>> Luettu 28.2.2017.

Lagerspetz, Eerik 2011. Hyvinvoinnin filosofia. Teoksessa: Saari, Juho (toim.). Hyvinvointi Suomalaisen yhteiskunnan perusta. Helsinki: Gaudeamus Helsinki University Press Oy. 79 – 115.

Lastensuojelulaki 417/2007. Annettu Helsingissä 13.4.2007.

Lehtonen, Nora 2016. Päivä kerrallaan – Asunnottomuuden vaikutukset hyvinvointiin asumaan muuttamisen jälkeen. Opinnäytetyö. Helsinki. Metropolia ammattikorkeakoulu. Sosiaalialan koulutusohjelma. Saatavana sähköisesti osoitteessa: <http://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/117886/lehtonen_nora.pdf?sequence=>>

Martela, Frank 2014. Onnellisuuksien psykologia. Teoksessa Uusitalo- Malmivaara, Lotta (toim.): Positiivisen psykologian voima. Jyväskylä: PS Kustannus. 30– 62.

Maslow, Abraham H. 1970. Motivation and personality. 2. painos. New York: Harper & Row Inc.

Mattila, Antti 2016. Hyvinvoinnin teoriat. Onnentaidot. Kustannus Duodecim Oy. Saatavana sähköisenä: <http://www.terveyskirjasto.fi/kotisivut/tk.koti?p_artikkeli=ont00039> Luettu 3.3.2017.

Mehtonen, Tuija 2011. Sosiaalisen vahvistamisen osaaminen. Paremman tulevaisuuden puolesta. Teoksessa Herranen, Jatta – Lundbom, Pia (toim.): Sosiaalinen vahvistaminen kokemuksina ja käytänteinä. Sarja C. Oppimateriaaleja 24, 2011. Helsinki: Humanistinen ammattikorkeakoulu.

Monikulttuurista naistoimintaa. Monika-naiset liitto ry. n.d. Saatavana osoitteessa: <<https://monikanaiset.fi/>>. Luettu 28.2.2017.

Myllyniemi, Sami (toim.) 2015. Ihmisarvoinen nuoruus. Nuorisobarometri 2014. Helsinki: Opetus- ja kulttuuriministeriö. Nuorisoasianneuvottelukunta. Nuorisotutkimusverkosto.

Nivala, Elina 2007. Sosiaalipedagogiikka nuorten yhteiskunnallisen kasvun tukena. Sosiaalipedagoginen aikakauskirja 2007. Kuopio. Suomen sosiaalipedagoginen seura ry. 81–95.

Nuorisolaki 72/2006. Annettu Helsingissä 27.1.2006.

Nuorten syrjäytyminen. Terveiden ja hyvinvoinninlaitos. 14.9.2016. Saatavana osoitteessa: <https://www.thl.fi/fi/web/lapset-nuoret-ja-perheet/tyon_tueksi/nuorten-syrjaytyminen>. Luettu 20.2.2017

Nuorten syrjäytymisen ehkäisy. Terveiden ja hyvinvoinninlaitos. 15.9.2016. Saatavana osoitteessa: <https://www.thl.fi/fi/web/lapset-nuoret-ja-perheet/tyon_tueksi/nuorten-syrjaytyminen/nuorten-syrjaytymisen-ehkaisy>. Luettu 23.2.2017

Nuorten toimintakyky. Terveiden ja hyvinvoinninlaitos. 20.4.2016. Saatavana osoitteessa: <<https://www.thl.fi/fi/web/toimintakyky/vaeston-toimintakyky/nuorten-toimintakyky>>. Luettu 11.3.2017.

Nuorten turvatalo. Suomen Punainen Risti. 2017. Saatavana osoitteessa: <<https://www.punainenristi.fi/hae-tukea-ja-apua/nuorten-turvatalosta>>. Luettu 9.2.2017

Nuorten turvatalo Vantaa 2016. Toimintakertomus. Vantaa: Suomen Punainen Risti Vantaa.

Petersen-Jessen, Sara. Kriisi- ja perhetyöntekijä – Väänänen, Pekka. Johtaja. Nuorten turvatalo Vantaa. Vantaa. Haastattelu 21.2.2017.

Rikoslaki 39/1889. Annettu Helsingissä 19.12.1889.

Saari, Juho (toim.) 2011. Hyvinvointi: Suomalaisen yhteiskunnan perusta. Helsinki: Gaudeamus Helsinki University Press Oy.

Saari, Juho 2011. Hyvinvoinnin kentät. Teoksessa Saari, Juho (toim.): Hyvinvointi Suomalaisen yhteiskunnan perusta. Helsinki: Gaudeamus. 33–78.

Saastamoinen, Ulla – Sironen, Jiri (toim.) 2014. Köyhyys syitä ja seurauksia. Helsinki: Fram Oy.

Seligman, Martin 2008. Aito onnellisuus. Lång, Markus (suom.). Helsinki: Art House Oy.

Seligman, Martin 2011. Flourish: A visionary new understanding of happiness and well-being. New York: Free Press.

Simpura, Jussi – Uusitalo, Hannu 2011. Hyvinvointi ja sosiaalinen kehitys. Teoksessa Saari, Juho (toim.): Hyvinvointi. Suomalaisen yhteiskunnan perusta. Helsinki: Gaudeamus Helsinki University Press Oy. 106–139.

Sinkkonen, Jari 2010. Nuoruusikä. WSOY: Helsinki.

Sosiaalihuoltolaki 1301/2014. Annettu Helsingissä 30.12.2014.

Sosiaalipedagogiikka. Suomen sosiaalipedagoginen seura ry. 2017. Saatavana osoitteessa: <<http://www.sosiaalipedagogiikka.fi/sosiaalipedagogiikka/>>. Luettu 23.2.2017

Tampereen yliopisto. Klassikotutkimuksen toisto selvittää hyvinvointia Suomessa 2017. 2017. Saatavana osoitteessa: <<http://www.uta.fi/ajankohtaista/uutinen/klassikotutkimuksen-toisto-selvittaa-hyvinvointia-suomessa-2017>> Luettu 1.3.2017

Tutustu Punaiseen Ristiin. Suomen Punainen Risti. 2017. Saatavana osoitteessa: <<https://www.punainenristi.fi/tutustu-punaiseen-ristiin/historia>>. Luettu 11.2.2017.

Tuomi, Jouni – Sarajärvi, Anneli 2009. Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi. Jyväskylä: Gummerus Kirjapaino Oy.

Tutkittavien itsemääräämisoikeus. Tampereen yliopisto. 25.9.2013. Saatavana osoitteessa: <<http://www.uta.fi/tutkimus/etiikka/periaatteet/itsem.html>>. Luettu 23.2.2017.

Virtuaaliammattikorkeakoulu. Kyselyyn perustuvan tutkimuksen suorittaminen. 2017. Saatavana osoitteessa: <<http://www2.amk.fi/digma.fi/www.amk.fi/opintojak-sot/0709019/1193463890749/1193464185783/1194413827887/1194415412494.html>>. Luettu 23.2.2017

Walker, Mark 2011. Happy-people-pills for all. International Journal of Wellbeing. 3 (1). 127–148.

Väänänen, Pekka 2017. Johtaja. SPR Nuorten turvatalo Vantaa. Helsinki. Puhelinhaastattelu 3.3.2017.

Haastattelurunko

Tausta kysymykset

Ikä?

Kauanko asuit turvatalolla?

Mistä muutit omaan kotiin?

Kauanko olet asunut omassa asunnossa?

Kuka on vuokranantaja?

Teema 1: Elintaso (having)

Millainen elämäntilanteesi on? Missä olet työssä? Mitä opiskelet?

Mistä saat rahaa?

Kerro miten elämäsi on muuttunut muutettuasi asumaan omaan kotiin?

Millainen terveytesi on ja miten voit?

Teema 2: Yhteisyyssuhteet (loving)

Ketä perheeseesi kuuluu?

Millaisia ystäviä sinulla on?

Millaiset naapurit ovat?

Miten ihmissuhteet ovat muuttuneet omaan asuntoon muuttamisen jälkeen?

Miten pidät huolta itsestäsi ja läheisistäsi?

Millainen asuinalueesi on?

Millaiset tukiverkkosi ovat?

Teema 3: Itsensä toteuttaminen (being)

Kerro miten vietät vapaa-aikaasi?

Kerro mistä asioista päätät itse elämässäsi?

Mitä toivot elämässäsi/ elämääsi?

Miten osallistut yhteiskunnalliseen tai poliittiseen toimintaan?

Mikä on parasta elämässäsi juuri nyt?